

Zbierka súdnych rozhodnutí

STANOVISKO 2/15 SÚDNEHO DVORA (PLÉNUM)
zo 16. mája 2017

Obsah

I – Žiadosť o stanovisko	4
II – Zamýšľaná dohoda	4
III – Úvahy Komisie obsiahnuté v jej žiadosti o stanovisko	6
IV – Zhrnutie hlavných pripomienok prednesených pred Súdny dvorom	6
V – Stanovisko Súdneho dvora	8
O právomoci stanovenej v článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ	8
Záväzky týkajúce sa prístupu na trh	9
Záväzky týkajúce sa ochrany investícií	13
Záväzky týkajúce sa ochrany duševného vlastníctva	17
Záväzky v oblasti hospodárskej súťaže	19
Záväzky v oblasti trvalo udržateľného rozvoja	20
O právomoci uvedenej v článku 3 ods. 2 ZFEÚ	24
Záväzky týkajúce sa služieb v oblasti dopravy	24
– Námorná doprava	25
– Železničná doprava	25
– Cestná doprava	25
– Vnútrozemská vodná doprava	25
Záväzky týkajúce sa verejného obstarávania služieb v oblasti dopravy	31
Záväzky v oblasti iných než priamych investícií	31
O právomoci schváliť inštitucionálne ustanovenia zamýšľanej dohody	35

Výmena informácií, oznamovanie, overovanie, spolupráca, mediácia a rozhodovacia právomoc ...	35
Transparentnosť	37
Urovnávanie sporov	38
– Urovnávanie sporov medzi investorom a štátom	40
– Urovnávanie sporov medzi zmluvnými stranami	40
Odpoveď na žiadosť o stanovisko	40

„Stanovisko vydané podľa článku 218 ods. 11 ZFEÚ — Dohoda o voľnom obchode medzi Európskou úniou a Singapurskou republikou — Dohoda ‚novej generácie‘ dojednaná po nadobudnutí platnosti Zmlúv o EÚ a o FEÚ — Právomoc na uzavretie dohody — Článok 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ — Spoločná obchodná politika — Článok 207 ods. 1 ZFEÚ — Obchod s tovarom a službami — Priame zahraničné investície — Verejné obstarávanie — Obchodné aspekty duševného vlastníctva — Hospodárska súťaž — Obchod s tretími štátmi a trvalo udržateľný rozvoj — Sociálna ochrana pracovníkov — Ochrana životného prostredia — Článok 207 ods. 5 ZFEÚ — Služby v oblasti dopravy — Článok 3 ods. 2 ZFEÚ — Medzinárodná dohoda, ktorou môžu byť dotknuté spoločné pravidlá alebo pozmenený rozsah ich pôsobnosti — Predpisy sekundárneho práva Únie v oblasti slobodného poskytovania služieb v oblasti dopravy — Iné než priame zahraničné investície — Článok 216 ZFEÚ — Dohoda potrebná na dosiahnutie jedného z cieľov stanovených Zmluvami — Voľný pohyb kapitálu a platieb medzi členskými štátmi a tretími štátmi — Postupnosť zmlúv v oblasti investícií — Nahradenie zmlúv v oblasti investícií medzi členskými štátmi a Singapurskou republikou — Urovnávanie sporov medzi investorom a štátom — Urovnávanie sporov medzi zmluvnými stranami“

V konaní o stanovisku 2/15,

ktorého predmetom je žiadosť o stanovisko podľa článku 218 ods. 11 ZFEÚ, ktorú 10. júla 2015 podala Európska komisia,

SÚDNY DVOR (plénum),

v zložení: predseda K. Lenaerts, podpredseda A. Tizzano, predsedovia komôr R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič (spravodajca), L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Juhász, M. Berger, A. Prechal, M. Vilaras a E. Regan, sudcovia A. Rosas, A. Borg Barthet, J. Malenovský, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev, C. Toader, D. Šváby, E. Jarašiūnas, C.G. Fernlund, C. Vajda, F. Biltgen, K. Jürimäe a C. Lycourgos,

generálna advokátka: E. Sharpston

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 12. a 13. septembra 2016,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Európska komisia, v zastúpení: U. Wölker, B. De Meester, R. Vidal-Puig a M. Kocjan, splnomocnení zástupcovia,
- belgická vláda, v zastúpení: J. Van Holm a C. Pochet, splnomocnené zástupkyne,
- bulharská vláda, v zastúpení: E. Petranova a L. Zacharieva, splnomocnené zástupkyne,
- česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, E. Ruffer a M. Hedvábná, splnomocnení zástupcovia,
- dánska vláda, v zastúpení: C. Thorning a M. N. Lyshøj, splnomocnení zástupcovia,
- nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze, B. Beutler a K. Stranz, splnomocnení zástupcovia,
- Írsko, v zastúpení: E. Creedon a J. Quaney, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci S. Kingston, BL,
- helénska vláda, v zastúpení: G. Karipsiadis, K. Boskovits a S. Chala, splnomocnení zástupcovia,
- španielska vláda, v zastúpení: S. Centeno Huerta a M. Sampol Pucurull, splnomocnení zástupcovia,
- francúzska vláda, v zastúpení: G. de Bergues, D. Colas, F. Fize a D. Segoin, splnomocnení zástupcovia,
- talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci S. Fiorentino a C. Colelli, avvocati dello Stato,
- cyperská vláda, v zastúpení: E. Zachariadou a E. Symeonidou, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci I. Roussou, dikigoros,
- lotyšská vláda, v zastúpení: I. Kalniņš a D. Pelše, splnomocnení zástupcovia,
- litovská vláda, v zastúpení: D. Kriauciūnas a R. Dzikovič, splnomocnení zástupcovia,
- luxemburská vláda, A. Germeaux, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci P. Kinsch, avocat,
- maďarská vláda, v zastúpení: M. Z. Fehér, G. Koós, M. Bóra a M. M. Tátrai, splnomocnení zástupcovia,
- maltská vláda, v zastúpení: A. Buhagiar a J. Ciantar, splnomocnené zástupkyne,
- holandská vláda, v zastúpení: M. K. Bulterman, M. Gijzen, C. Schillemans a J. Langer, splnomocnení zástupcovia,
- rakúska vláda, v zastúpení: C. Pesendorfer a M. Klamert, splnomocnení zástupcovia,
- poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna a A. Miłkowska, splnomocnení zástupcovia,
- portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes, M. Figueiredo a J.P. Salgado, splnomocnení zástupcovia,
- rumunská vláda, v zastúpení: R.-H. Radu, R.-M. Mangu, A. Voicu a E. Gane, splnomocnení zástupcovia,

- slovínská vláda, v zastúpení: A. Grum, splnomocnená zástupkyňa,
- slovenská vláda, v zastúpení: M. Kianička, splnomocnený zástupca,
- fínska vláda, v zastúpení: J. Heliskoski, splnomocnený zástupca,
- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: M. Holt, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci D. Beard, QC, a G. Facenna, barrister,
- Európsky parlament, v zastúpení: R. Passos, A. Neergaard, A. Auersperger Matić a J. Etienne, splnomocnení zástupcovia,
- Rada Európskej únie, v zastúpení: S. Boelaert, R. Wiemann a B. Driessen, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 21. decembra 2016,

vydal toto

Stanovisko

I – Žiadosť o stanovisko

1. Žiadosť o stanovisko, ktorú Európska komisia predložila Súdnemu dvoru, znie takto:
„Má Európska únia potrebnú právomoc, aby mohla sama podpísať a uzatvoriť dohodu o voľnom obchode so Singapurskou republikou? Konkrétnejšie:
 - Ktoré ustanovenia dohody patria do výlučnej právomoci Únie?
 - Ktoré ustanovenia dohody patria do delenej právomoci Únie?
 - Existujú ustanovenia dohody, ktoré by patrili do výlučnej právomoci členských štátov?“
2. Komisia k svojej žiadosti o stanovisko pripojila text dohody v znení z 10. júla 2015, keď bola táto žiadosť podaná.

II – Zamýšľaná dohoda

3. Dňa 8. decembra 2006 predložila Komisia Rade Európskych spoločností odporúčanie, aby ju Rada poverila začatím rokovaní s cieľom uzavrieť Dohodu o voľnom obchode s krajinami Združenia národov juhovýchodnej Ázie (ASEAN). Rada tomuto odporúčaniam vyhovelá.
4. Toto poverenie na začatie rokovaní vydané Radou stanovovalo, že v prípade nedosiahnutia spoločnej dohody so všetkými krajinami združenia ASEAN Rada môže poveriť Komisiu, aby začala dvojstranné rokovania.
5. Dňa 22. decembra 2009 Rada poverila Komisiu dvojstrannými rokovaniami so Singapurskou republikou.

6. Rokovania s týmto tretím štátom začali v marci 2010 a boli vedené v spolupráci s Výborom pre obchodnú politiku, ktorý plnil funkciu osobitného výboru ustanoveného Radou podľa článku 207 ods. 3 a článku 218 ods. 4 ZFEÚ.
7. Vo februári 2011 Komisia predložila Rade odporúčanie na úpravu smerníc pre rokovania tak, aby zahŕňali ochranu investícií. V septembri 2011 Rada rozhodla o doplnení týchto smerníc v tomto zmysle.
8. Rokovania týkajúce sa všetkých kapitol boli ukončené v decembri 2012 s výnimkou kapitoly, ktorá sa týkala ochrany investícií. Rokovania o kapitole týkajúcej sa ochrany investícií boli ukončené v októbri 2014.
9. Dňa 26. júna 2015 Komisia oznámila Výboru pre obchodnú politiku, že zamýšľaná dohoda bola parafovaná.
10. Zamýšľaná dohoda obsahuje 17 kapitol:
 - kapitola 1 uvádza predmet a ciele dohody a obsahuje všeobecné vymedzenie pojmov,
 - kapitola 2 sa týka dovozu a vývozu tovaru,
 - kapitola 3 sa týka antidumpingových, vyrovnávacích a ochranných opatrení,
 - kapitoly 4 a 5 sa týkajú nesadzobných prekážok obchodu s tovarom, ktoré vyplývajú z technických predpisov a noriem, ako aj zo sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení,
 - kapitola 6 obsahuje ustanovenia týkajúce sa ciel,
 - kapitola 7 sa zaoberá nesadzobnými prekážkami obchodu a investíciám v oblasti výroby obnoviteľnej energie,
 - kapitola 8 sa týka služieb, usadenia sa a elektronického obchodu,
 - kapitola 9 sa týka investícií,
 - kapitola 10 sa týka verejného obstarávania,
 - kapitola 11 sa týka práva duševného vlastníctva,
 - kapitola 12 sa týka hospodárskej súťaže,
 - kapitola 13 sa týka obchodu a trvalo udržateľného rozvoja,
 - kapitola 14 stanovuje pravidlá transparentnosti, ktoré sa týkajú záležitostí upravených v iných kapitolách,
 - kapitoly 15 a 16 sa zaoberajú mechanizmom urovnávania sporov a mediačným mechanizmom a
 - kapitola 17 zriaďuje Výbor pre obchod a ďalšie osobitné výbory. Obsahuje tiež všeobecné a záverečné ustanovenia.
11. Keďže počas konzultácií v rámci Výboru pre obchodnú politiku sa objavili rôzne názory v súvislosti s povahou právomoci Únie na uzavretie zamýšľanej dohody, Komisia predložila túto žiadosť o stanovisko.

III – Úvahy Komisie obsiahnuté v jej žiadosti o stanovisko

12. Komisia sa domnieva, že Únia má výlučnú právomoc podpísať a uzavrieť zamýšľanú dohodu.
13. V prvom rade tvrdí, že všetky ustanovenia tejto dohody okrem ustanovení týkajúcich sa cezhraničných dopravných služieb a iných než priamych zahraničných investícií patria do pôsobnosti spoločnej obchodnej politiky, ako je vymedzená v článku 207 ods. 1 ZFEÚ, a v dôsledku toho do výlučnej právomoci Únie podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.
14. Ďalej tvrdí, že cezhraničné dopravné služby patria do výlučnej právomoci Únie uvedenej v článku 3 ods. 2 ZFEÚ vzhľadom na predpisy sekundárneho práva Únie, ktoré platia v tejto oblasti.
15. V tejto súvislosti Komisia cituje najmä:
 - nariadenie Rady (EHS) č. 4055/86 z 22. decembra 1986, ktorým sa uplatňuje zásada slobody poskytovať služby na námornú dopravu medzi členskými štátmi a medzi členskými štátmi a tretími krajinami (Ú. v. ES L 378, 1986, s. 1; Mim. vyd. 06/001, s. 174),
 - nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1071/2009 z 21. októbra 2009, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá týkajúce sa podmienok, ktoré je potrebné dodržiavať pri výkone povolania prevádzkovateľa cestnej dopravy, a ktorým sa zrušuje smernica Rady 96/26/ES (Ú. v. EÚ L 300, 2009, s. 51),
 - nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1072/2009 z 21. októbra 2009 o spoločných pravidlách prístupu nákladnej cestnej dopravy na medzinárodný trh (Ú. v. EÚ L 300, 2009, s. 72),
 - nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1073/2009 z 21. októbra 2009 o spoločných pravidlách prístupu na medzinárodný trh autokarovej a autobusovej dopravy a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 561/2006 (Ú. v. EÚ L 300, 2009, s. 88) a
 - smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2012/34/EÚ z 21. novembra 2012, ktorou sa zriaďuje jednotný európsky železničný priestor (Ú. v. EÚ L 343, 2012, s. 32).
16. Napokon sa domnieva, že v rozsahu, v akom sa zamýšľaná dohoda týka iných než priamych zahraničných investícií, Únia disponuje výlučnou právomocou tiež podľa článku 3 ods. 2 ZFEÚ z dôvodu prekryvania jednak záväzkov obsiahnutých v tejto dohode v súvislosti s týmito investíciami a jednak zákazu obmedzení pohybu kapitálu a platieb medzi členskými štátmi a tretími štátmi zakotvenému v článku 63 ZFEÚ.

IV – Zhrnutie hlavných pripomienok prednesených pred Súdnym dvorom

17. Európsky parlament zdôrazňuje, že zamýšľaná dohoda je jednou z prvých dvojstranných dohôd takzvanej „novej generácie“, teda obchodnou dohodou, ktorá okrem tradičných ustanovení týkajúcich sa znižovania ciel a nesadzobných prekážok ovplyvňujúcich obchod s tovarom a službami obsahuje ustanovenia v rôznych oblastiach súvisiacich s obchodom, ako je ochrana duševného vlastníctva, investície, verejné obstarávanie, hospodárska súťaž a trvalo udržateľný rozvoj.
18. S ohľadom na znenie ustanovení Zmlúv o EÚ a o FEÚ o vonkajšej činnosti Únie vo všeobecnosti a osobitne o spoločnej obchodnej politike Parlament uvádza, že súhlasí so závermi Komisie a rovnako ako Komisia sa domnieva, že zamýšľaná dohoda patrí do výlučnej právomoci Únie.

19. Naopak Rada, ako aj všetky členské štáty, ktoré predložili Súdnemu dvoru pripomienky, tvrdia, že niektoré z ustanovení zamýšľanej dohody nepatria do výlučnej právomoci Únie. Dohoda má teda znaky „zmiešanej dohody“.
20. Ustanovenia týkajúce sa oblasti dopravy nachádzajúce sa v kapitole 8 zamýšľanej dohody patria do spoločnej dopravnej politiky. Na rozdiel od toho, čo tvrdí Komisia a Parlament, väčšina z týchto ustanovení nemôže „ovplyvniť alebo pozmeniť rozsah pôsobnosti spoločných pravidiel“ v zmysle článku 3 ods. 2 ZFEÚ. Nie sú teda spojené s výlučnou právomocou Únie uvedenou v tomto ustanovení Zmluvy o FEÚ, ale s delenou právomocou medzi Úniou a členskými štátmi podľa článku 4 ods. 2 písm. g) ZFEÚ.
21. Stále v súvislosti s kapitolou 8 dohody Írsko odkazuje na Protokol (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluvám o EÚ a o FEÚ. Uvedená kapitola sa dotýka tohto protokolu.
22. Ustanovenia týkajúce sa ochrany životného prostredia, sociálnej ochrany a ochrany duševného vlastníctva uvedené v kapitolách 7, 11 a 13 zamýšľanej dohody patria podľa Rady a členských štátov, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi v týchto oblastiach. Tieto ustanovenia nemajú špecifickú súvislosť s medzinárodným obchodom. Odkaz uvedený v týchto kapitolách na medzinárodné dohody, ktoré nie sú priamo spojené s obchodom, je v tomto smere ilustratívny.
23. Zamýšľaná dohoda obsahuje okrem toho ustanovenia, ktoré patria do právomoci samotných členských štátov.
24. To platí najmä v prípade ustanovení kapitoly 14 tejto dohody, ktoré stanovujú pravidlá v oblasti transparentnosti, ako aj ustanovení kapitoly 9 tejto dohody v rozsahu, v akom sa týkajú iných než priamych zahraničných investícií.
25. V tejto súvislosti Rada a členské štáty, ktoré Súdnemu dvoru predložili pripomienky, uvádzajú, že Zmluva o FEÚ nepriznáva Únii žiadnu právomoc v oblasti investícií, ktoré nepatria pod „priame investície“. Dodávajú, že v rozpore s tým, čo tvrdí Komisia, „spoločné pravidlá“ v zmysle článku 3 ods. 2 ZFEÚ nemôžu byť vytvorené predpismi primárneho práva Únie, ako je článok 63 ZFEÚ. Argumentácia Komisie nie je v súlade s judikatúrou Súdneho dvora v oblasti implicitných vonkajších právomocí Únie.
26. Na podporu svojej argumentácie týkajúcej sa neexistencie výlučnej právomoci Únie v súvislosti s kapitolou 9 zamýšľanej dohody Rada cituje niektoré ustanovenia tejto kapitoly, ktoré podľa jej názoru patria do právomoci členských štátov, ako sú ustanovenia týkajúce sa verejného poriadku, verejnej bezpečnosti a iných verejných záujmov, zdaňovania, odškodnenia v prípade zničenia investícií ozbrojenými silami, výnimiek zo slobody prevodu finančných prostriedkov na základe zákonov v oblasti trestných činov, sociálneho zabezpečenia a dôchodkového zabezpečenia, vyvlastnenia, ako aj nahradenia dvojstranných investičných zmlúv uzavretých medzi členskými štátmi a Singapurskou republikou.
27. Rada a niektoré členské štáty, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, okrem toho uvádzajú, že kapitola 9 zamýšľanej dohody sa týka len ochrany investícií, a nie ich prijatia. Z toho vyplýva, že ani v rozsahu, v akom sa táto kapitola týka priamych zahraničných investícií, ju nemôže schváliť samotná Únia. Keďže ochrana investícií nie je osobitne spojená s medzinárodným obchodom, nepatrí do spoločnej obchodnej politiky.

V – Stanovisko Súdneho dvora

28. Podľa článku 196 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a v súlade s ustálenou judikatúrou [pozri najmä stanovisko 1/03 (Nový Lugánsky dohovor), zo 7. februára 2006, EU:C:2006:81, bod 112 a citovanú judikatúru] je možné požiadať o stanovisko podľa článku 218 ods. 11 ZFEÚ k otázkam týkajúcim sa zlučiteľnosti zamýšľanej dohody s ustanoveniami Zmlúv, ako aj právomoci Únie alebo jednej z jej inštitúcií na uzavretie tejto dohody.
29. V prejednávanej veci sa žiadosť týka otázky, či zamýšľaná dohoda môže byť podpísaná a uzatvorená samotnou Úniou, alebo naopak, či musí byť podpísaná a uzatvorená tak Úniou, ako aj každým z jej členských štátov (takzvaná „zmiešaná“ dohoda).
30. V dôsledku toho sa toto stanovisko Súdneho dvora týka len povahy právomoci Únie podpísať a uzatvoriť zamýšľanú dohodu. Vôbec neodpovedá na otázku, či je obsah ustanovení tejto dohody v súlade s právom Únie.
31. Po tomto úvodnom spresnení je potrebné preskúmať, či ustanovenia zamýšľanej dohody spadajú do výlučnej právomoci Únie, do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi alebo prípade len do právomoci samotných členských štátov.
32. Vzhľadom na predmet a účel zamýšľanej dohody, ktoré podľa jej článkov 1.1 a 1.2 spočívajú vo „vytvorení zóny voľného obchodu“ a „liberalizácii a... uľahčení obchodu a investícií medzi zmluvnými stranami“, treba najprv preskúmať, v akom rozsahu ustanovenia tejto dohody patria do výlučnej právomoci Únie stanovenej v článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ, ktorý sa týka spoločnej obchodnej politiky.
- O právomoci stanovenej v článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ
33. Podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ má Únia výlučnú právomoc v oblasti spoločnej obchodnej politiky.
34. Podľa článku 207 ods. 1 ZFEÚ táto politika „vychádza z jednotných zásad, najmä vo vzťahu k úpravám colných sadzieb, uzavieraniu colných a obchodných dohôd týkajúcich sa obchodu s tovarom a službami, k obchodným aspektom duševného vlastníctva, priamym zahraničným investíciám, zjednocovaniu liberalizačných opatrení, vývozných politiky, ako aj k opatreniam na ochranu obchodu, napríklad v prípade dumpingu a subvencií. Spoločná obchodná politika sa uskutočňuje v rámci zásad a cieľov vonkajšej činnosti Únie“.
35. Ako vyplýva z toho istého ustanovenia a najmä jeho druhej vety, podľa znenia ktorej sa spoločná obchodná politika uskutočňuje v rámci „vonkajšej činnosti Únie“, uvedená politika sa týka obchodovania s tretími štátmi (rozsudky z 18. júla 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, bod 50, ako aj z 22. októbra 2013, Komisia/Rada, C-137/12, EU:C:2013:675, bod 56).
36. V tejto súvislosti z ustálenej judikatúry vyplýva, že samotná okolnosť, že akt Únie, akým je dohoda uzavretá Úniou, môže mať určité dôsledky na medzinárodný obchod s jedným alebo viacerými tretími štátmi, nepostačuje na prijatie záveru, že tento akt musí byť zaradený do kategórie dohôd, ktoré patria do spoločnej obchodnej politiky. Naopak, akt Únie spadá do oblasti tejto politiky, ak sa špecificky týka medzinárodného obchodu tým, že jeho účelom je najmä podporovať, uľahčovať alebo upravovať tieto obchodné vzťahy a má na ne priamy a bezprostredný účinok [pozri najmä rozsudky z 18. júla 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, bod 51, a z 22. októbra 2013, Komisia/Rada, C-137/12, EU:C:2013:675, bod 57, ako aj stanovisko 3/15 (Marrákešská zmluva o uľahčení prístupu k uverejneným dielam), zo 14. februára 2017, EU:C:2017:114, bod 61].

37. Z toho vyplýva, že do oblasti spoločnej obchodnej politiky patria iba tie časti zamýšľanej dohody, ktoré majú v zmysle uvedenom vyššie špecifickú súvislosť s obchodom medzi Úniou a Singapurskou republikou.
38. V dôsledku toho treba overiť, či záväzky nachádzajúce sa v uvedenej dohode majú za cieľ podporovať, uľahčovať alebo upravovať tento obchod a majú naň priamy a bezprostredný účinok.
39. Záväzky nachádzajúce sa v zamýšľanej dohode sa v prvom rade týkajú prístupu na trh, v druhom rade ochrany investícií, v treťom rade ochrany duševného vlastníctva, v štvrtom rade hospodárskej súťaže a v piatom rade trvalo udržateľného rozvoja.

Záväzky týkajúce sa prístupu na trh

40. Kapitola 2 zamýšľanej dohody, nazvaná „Národné zaobchádzanie a prístup na trh pre tovar“, stanovuje, že každá zmluvná strana poskytne nediskriminačné zaobchádzanie pre tovar druhej zmluvnej strany a v súlade s osobitnými záväzkami pripojenými k tejto kapitole zníži alebo odstráni svoje dovozné a vývozné clá. Taktiež stanovuje, že žiadna zmluvná strana neprijme alebo nezachová v platnosti nesadzobné obmedzenia dovozu a vývozu tovaru.
41. Táto kapitola je teda tvorená „colnými a obchodnými záväzkami týkajúcimi sa obchodu s tovarom“ v zmysle článku 207 ods. 1 ZFEÚ. Patrí preto do výlučnej právomoci Únie v zmysle článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.
42. Kapitola 3 zamýšľanej dohody, nazvaná „Nápravné opatrenia v oblasti obchodu“, spresňuje spôsoby, podľa ktorých každá zmluvná strana môže v prípade, ak sú splnené požiadavky vyplývajúce z pravidiel Svetovej obchodnej organizácie (WTO), prijať antidumpingové a vyrovnávacie opatrenia, ako aj ochranné opatrenia týkajúce sa dovozu z druhej zmluvnej strany.
43. Táto kapitola sa teda týka „opatrení na ochranu obchodu“ v zmysle článku 207 ods. 1 ZFEÚ. Patrí preto tiež do výlučnej právomoci Únie stanovenej v článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.
44. Kapitoly 4 a 5 zamýšľanej dohody, nazvané „Technické prekážky obchodu“ a „Sanitárne a fytosanitárne opatrenia“, stanovujú pravidlá, ktoré napriek tomu, že každej zo zmluvných strán umožňujú uplatniť technické a sanitárne opatrenia v súlade s pravidlami WTO, majú za cieľ v maximálnej miere odstrániť prekážky obchodu s tovarom medzi zmluvnými stranami, ktoré z nich vyplývajú. Z týchto kapitol osobitne vyplýva, že v prvom rade výrobky vyvezené jednou zmluvnou stranou musia zodpovedať normám stanoveným zmluvnou stranou, ktorá ich dováža, a v druhom rade, že na výrobky, ktoré táto zmluvná strana doviezla, sa nemôžu uplatňovať diskriminačné alebo neprimerané pravidlá v porovnaní s pravidlami uplatňujúcimi sa na jej vlastné výrobky.
45. Kapitoly 4 a 5 majú teda osobitne za cieľ uľahčiť obchod s tovarom medzi Úniou a Singapurskou republikou. Okrem toho ich ustanovenia a osobitné záväzky, ktoré sú k nim pripojené, podstatne zmierňujú podmienky pre dovoz týchto tovarov, a teda majú priamy a bezprostredný účinok na medzinárodný obchod. V dôsledku toho uvedené kapitoly spĺňajú kritériá pripomenuté v bode 36 tohto stanoviska a patria do výlučnej právomoci Únie podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.
46. Kapitola 6 zamýšľanej dohody, nazvaná „[Clá a uľahčenie obchodu]“, stanovuje, že právna úprava každej zmluvnej strany v colnej oblasti bude nediskriminačná a poplatky a clá ukladané v súvislosti s dovozom alebo vývozom tohto tovaru neprekročia sumu približných nákladov na tieto služby. Zmluvným stranám ukladá okrem toho povinnosť zjednodušiť, najlepšie prostredníctvom systému jednotného kontaktného miesta, požiadavky a formality prepustenia tovaru, preclenia, prekládky a tranzitu. Okrem toho umožňuje požiadať o spracovanie pred príchodom a získať predbežné rozhodnutia.

47. Cieľom tejto kapitoly je teda najmä upraviť a uľahčiť obchod s tovarom medzi zmluvnými stranami.
48. Jej priamym a okamžitým účinkom je okrem toho zlepšenie plynulosti a zníženie ceny obchodu s tovarom medzi Úniou a Singapurskou republikou. V dôsledku toho spĺňa kritériá pripomenuté v bode 36 tohto stanoviska, a teda patrí do výlučnej právomoci Únie podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.
49. Zatiaľ čo kapitoly 2 až 6 zamýšľanej dohody sa týkajú obchodu s tovarom medzi Úniou a Singapurskou republikou, obchod so službami medzi zmluvnými stranami je upravený v kapitole 8 tejto dohody.
50. Táto kapitola 8, nazvaná „Služby, usadenie sa a elektronický obchod“, obsahuje záväzky každej zmluvnej strany znížiť v prospech hospodárskych subjektov druhej zmluvnej strany prekážky cezhraničného poskytovania služieb, usadenia sa a dočasnej prítomnosti fyzických osôb.
51. Hoci do pôsobnosti uvedenej kapitoly nepatrí občianstvo, pobyt, zamestnanie na trvalom základe a prístup k zamestnaniu, táto kapitola zaväzuje každú zo zmluvných strán priznať službám, usadeniu sa a podnikateľom druhej zmluvnej strany zaobchádzanie nie nepriaznivejšie, než aké poskytuje svojim vlastným podobným službám, usadeniu sa a podnikateľom, s ohľadom na obmedzenia a podmienky formulované v listine špecifických záväzkov dohody a s výhradou všeobecných výnimiek stanovených v tejto dohode.
52. Z toho vyplýva, že kapitola 8 zamýšľanej dohody má primárne za cieľ otvoriť v určitom rozsahu singapurský trh poskytovateľom služieb z Únie a opačne. V dôsledku toho má za cieľ podporovať, uľahčovať alebo upravovať obchod.
53. Záväzky týkajúce sa prístupu na trh nachádzajúce sa v tejto kapitole majú okrem toho priamy a bezprostredný účinok na obchod so službami medzi Úniou a Singapurskou republikou. Ako uviedla generálna advokátka v bodoch 204 a 205 svojich návrhov, tento záver platí, na rozdiel od toho, čo tvrdia niektoré členské štáty, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, pre všetky články uvedenej kapitoly, vrátane tých, ktoré sa týkajú finančných služieb a vzájomného uznávania odborných kvalifikácií.
54. Navyše, ako Súdny dvor už uviedol, všetky štyri spôsoby poskytovania služieb zodpovedajúce klasifikácii použitej WTO, a to poskytovanie služby z územia jedného člena WTO na územie iného člena WTO (spôsob 1), poskytovanie služby na území jedného člena pre spotrebiteľa služby iného člena (spôsob 2), poskytovanie služby dodávateľom služby jedného člena prostredníctvom obchodnej prítomnosti na území iného člena (spôsob 3) a poskytovanie služby dodávateľom služby jedného člena prostredníctvom prítomnosti fyzických osôb člena na území iného člena (spôsob 4), patria do spoločnej obchodnej politiky [stanovisko 1/08 (Dohody o zmene listín špecifických záväzkov v rámci GATS), z 30. novembra 2009, EU:C:2009:739, body 4, 118 a 119]. Tento výklad, ktorý v súvislosti s preskúmaním právomoci Spoločenstva zúčastniť sa uzavretia zmlúv uvedených v článku 133 ES poskytol Súdny dvor a ktorý sa týkal pojmu „obchod so službami“ uvedenému v tomto ustanovení Zmluvy o ES, je použiteľný na pojem „obchod so službami“ uvedený v článku 207 ods. 1 ZFEÚ, ktorého obsah je v podstate rovnaký.
55. V dôsledku toho nie je potrebné rozlišovať medzi ustanoveniami kapitoly 8 zamýšľanej dohody, ktoré sa týkajú cezhraničného poskytovania služieb (služby „spôsobu 1“ a „spôsobu 2“ v zmysle klasifikácie typu poskytovania služieb použitej WTO) a službami tejto kapitoly, ktoré sa týkajú poskytovania služieb prostredníctvom obchodnej prítomnosti (služby „spôsobu 3“) alebo prítomnosti fyzických osôb (služby „spôsobu 4“).
56. Bez ohľadu na vyššie uvedené právomoc Únie schváliť kapitolu 8 zamýšľanej dohody nemôže vyplývať len zo samotného článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.

57. Táto kapitola sa totiž okrem iného týka poskytnutia služieb v oblasti dopravy. Táto oblasť je vylúčená zo spoločnej dopravnej politiky na základe článku 207 ods. 5 ZFEÚ, podľa ktorého rokovania a uzatváranie „medzinárodných dohôd v oblasti dopravy“ sa spravujú „hlavou VI tretej časti [Zmluvy o FEÚ]...“. Táto hlava sa týka spoločnej dopravnej politiky.
58. Súdny dvor, ktorý bol požiadaný o výklad článku 133 ods. 6 tretieho pododseku ES, uviedol, že pokiaľ ide o medzinárodný obchod s dopravnými službami, toto ustanovenie sa zameriava na zachovanie principiálnej paralelnosti medzi vnútornou právomocou Únie, ktorá sa vykonáva jednostranným prijímaním pravidiel Únie, a právomocou vonkajšou, ktorá sa realizuje uzatváraním medzinárodných dohôd, pričom jedna i druhá zostávajú rovnako ako kedysi zakotvené v hlave Zmluvy, ktorá sa špecificky týka spoločnej dopravnej politiky [stanovisko 1/08 (Dohody o zmene listín špecifických záväzkov v rámci GATS), z 30. novembra 2009, EU:C:2009:739, bod 164].
59. Článok 207 ods. 5 ZFEÚ v podstate zodpovedá článku 133 ods. 6 tretiemu pododseku ES. Okrem toho ani zo Zmluvy o FEÚ, ani z dokumentov súvisiacich s vývojom, štruktúrou alebo účelom tejto Zmluvy nevyplýva, že jej autori mali v úmysle zmeniť rozdelenie právomocí medzi Úniou a členskými štátmi v súvislosti s rokovaním a uzatváraním medzinárodných dohôd v oblasti dopravy.
60. Stanovisko Komisie, podľa ktorého je oblasť dopravy vylúčená na základe článku 207 ods. 5 ZFEÚ zo spoločnej obchodnej politiky, len pokiaľ ide o cezhraničné poskytovanie služieb, teda služieb spôsobov 1 a 2, nemá právny základ. Takéto stanovisko popiera znenie tohto ustanovenia, ktoré z tejto politiky vylučuje „medzinárodné dohody v oblasti dopravy“ ako celok.
61. S ohľadom na pôsobnosť článku 207 ods. 5 ZFEÚ je vhodné ďalej určiť, ktoré zo záväzkov nachádzajúcich sa v kapitole 8 zamýšľanej dohody sú podľa tohto článku vylúčené zo spoločnej obchodnej politiky. Na tento účel treba zohľadniť judikatúru, podľa ktorej pojem služby „v oblasti dopravy“ zahŕňa nielen dopravné služby ako také, ale tiež ďalšie služby pod podmienkou, že sú neodmysliteľne spojené s fyzickým presunom osôb alebo tovaru z jedného miesta na druhé prostredníctvom dopravného prostriedku (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. októbra 2015, Grupo Itevelesa a i., C-168/14, EU:C:2015:685, body 45, ako aj 46).
62. V prejednávacom prípade sú služby spočívajúce vo fyzickom presune osôb alebo tovaru z jedného miesta na druhé vymenované v bode 11 dodatkov 8-A-1 a 8-B-1, ako aj v bode 16 dodatkov 8-A-2 a 8-A-3 príloh kapitoly 8 zamýšľanej dohody. Týkajú sa medzinárodnej námornej dopravy, železničnej dopravy, cestnej a vnútrozemskej vodnej dopravy, pričom naopak na služby vnútroštátnej a medzinárodnej leteckej dopravy sa táto dohoda nevzťahuje, ako je uvedené v jej článku 8.3 písm. c) a článku 8.9 písm. e).
63. Služby, ktoré sú neodmysliteľne spojené s námornou, železničnou, cestnou a vnútrozemskou vodnou dopravou, sú vymenované v bode 12 dodatku 8-A-1, v bode 17 dodatkov 8-A-2 a 8-A-3, ako aj v bode 11 dodatku 8-B-1 uvedených príloh.
64. Pokiaľ ide o „služby v oblasti opráv a údržby lietadiel, počas ktorých je lietadlo mimo prevádzky“, „predaj leteckých dopravných služieb a obchodovanie s nimi“, ako aj „služby v oblasti počítačových rezervačných systémov“, tie sú uvedené v článkoch 8.3 a 8.9 zamýšľanej dohody a na rozdiel od služieb leteckej dopravy sú zahrnuté do pôsobnosti kapitoly 8 tejto dohody.
65. V dodatkoch príloh tejto kapitoly sa tieto služby v oblasti opráv a údržby lietadiel, ako aj rezervácia a predaj leteckých dopravných služieb nenachádzajú v bodoch, ktoré vymenúvajú pomocné služby v oblasti dopravy, ale sú zaradené ako „obchodné služby“ nachádzajúce sa mimo túto oblasť.

66. V tejto súvislosti treba uviesť, že ani služby „v oblasti opráv a údržby lietadiel, počas ktorých je lietadlo mimo prevádzky“, ani predaj, rezervácia alebo obchodovanie s leteckými dopravnými službami, poskytnuté cestovnými kancelárkami alebo inými poskytovateľmi nie sú neodmysliteľne spojené s dopravnými službami v zmysle už citovanej judikatúry pripomenutej v bode 61 tohto stanoviska.
67. V prvom rade „služby v oblasti opráv a údržby lietadiel, počas ktorých je lietadlo mimo prevádzky“, majú nanajvýš len veľmi vzdialenú súvislosť s presunom osôb alebo tovaru z jedného miesta na druhé. V druhom rade, pokiaľ ide o predaj, rezerváciu alebo obchodovanie s leteckými dopravnými službami, z odôvodnenia 33 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu (Ú. v. EÚ L 376, 2006, s. 36) vyplýva, že služby, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, ktorá má za právny základ článok 47 ods. 2 a článok 55 Zmluvy o ES, zahŕňajú tiež cestovné kancelárie, ktoré sú hlavným promotérom takýchto služieb.
68. Keďže na „služby v oblasti opráv a údržby lietadiel, počas ktorých je lietadlo mimo prevádzky“, „predaj leteckých dopravných služieb a obchodovanie s nimi“, ako aj „služby v oblasti počítačových rezervačných systémov“ sa v dôsledku toho nevzťahuje článok 207 ods. 5 ZFEÚ, tieto služby sú súčasťou služieb uvedených v odseku 1 tohto článku.
69. Z bodov 50 až 68 tohto stanoviska vyplýva, že kapitola 8 zamýšľanej dohody patrí do spoločnej obchodnej politiky s výnimkou záväzkov nachádzajúcich sa v tejto kapitole, ktoré sa týkajú služieb vymenovaných v bodoch 11 a 12 dodatku 8-A-1, v bodoch 16 a 17 dodatkov 8-A-2 a 8-A-3, ako aj v bode 11 dodatku 8-B-1 príloh tejto kapitoly.
70. Otázka, či Únia má v súvislosti s týmito záväzkami uvedenými ako posledné výlučnú právomoc na základe iných článkov Zmluvy o FEÚ a v dôsledku toho môže sama schváliť kapitolu 8 zamýšľanej dohody, bude preskúmaná v bodoch 168 až 217 tohto stanoviska.
71. Napokon prístup tovaru a služieb pochádzajúcich z Únie na singapurský trh, ako aj prístup tovaru a služieb pochádzajúcich zo Singapurskej republiky na trh Únie je upravený tiež v kapitolách 7 a 10 zamýšľanej dohody.
72. Kapitola 7 tejto dohody, nazvaná „[Nesadzobné] prekážky obchodu a [investíciám] do výroby energie z obnoviteľných zdrojov“, má za cieľ upravovať a uľahčovať prístup na trh v oblasti výroby energie z obnoviteľných a udržateľných nefosílnych zdrojov.
73. Táto kapitola, ktorá neobsahuje žiadnu environmentálnu normu v danej oblasti, stanovuje, že žiadna zo zmluvných strán nesmie prijať opatrenia, ktoré vyžadujú vytváranie partnerstiev s miestnymi spoločnosťami v tomto odvetví, musí zabezpečiť, že všetky pravidlá v oblasti postupov povoľovania, osvedčovania a udeľovania licencií budú nediskriminačné voči hospodárskym subjektom druhej zmluvnej strany a musí akceptovať vyhlásenia o zhode vydané druhou zmluvnou stranou.
74. Keďže táto kapitola má za cieľ otvoriť trh každej zo zmluvných strán, má v zmysle judikatúry pripomenutej v bode 36 tohto stanoviska priamy a bezprostredný účinok na obchod s tovarom a službami medzi Úniou a Singapurskou republikou v uvedenom odvetví. Patrí preto do výlučnej právomoci Únie podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.
75. Kapitola 10 zamýšľanej dohody, nazvaná „[Verejné] obstarávanie“, obsahuje záväzky, prostredníctvom ktorých má každá zo zmluvných strán dodávateľom tovaru a služieb druhej zmluvnej strany zaručiť nie nepriaznivejšie zaobchádzanie, než aké poskytuje svojim vlastným subjektom v prípade obstarávania na verejnoprávne účely. Obsahuje tiež množstvo pravidiel upravujúcich zadávanie zákaziek v Singapure a v Únii, pričom stanovuje, že tieto zákazky budú zadané len na základe obstarávania, ktorého súčasťou je súhrnné oznámenie o vyhlásení obstarávania, ku ktorému môžu mať uchádzači jednoduchý prístup a ktoré má vhodné podmienky účasti a kritériá hodnotenia ponúk.

76. Špecifickým účelom tejto kapitoly je teda určenie podmienok, za akých sa hospodárske subjekty každej zmluvnej strany môžu zúčastniť obstarávania organizovaného verejnoprávnymi orgánmi druhej zmluvnej strany. Okrem toho, keďže tieto podmienky sú založené na snahe o nediskriminačný prístup, transparentnosť a efektívnosť, majú priamy a okamžitý účinok na obchod s tovarom a službami medzi zmluvnými stranami.
77. Kapitola 10 zamýšľanej dohody v dôsledku toho patrí do výlučnej právomoci Únie podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ, s rovnakou výhradou, ako je uvedená v bode 69 tohto stanoviska v súvislosti so službami vymenovanými v bodoch 11 a 12 dodatkov 8-A-1 a 8-B-1, ako aj v bodoch 16 a 17 dodatkov 8-A-2 a 8-A-3 príloh kapitoly 8 zamýšľanej dohody. Povaha právomoci Únie na schválenie záväzkov týkajúcich sa obstarávania medzinárodnej námornej dopravy, železničnej dopravy, cestnej dopravy a vnútrozemskej vodnej dopravy, ako aj obstarávania služieb, ktoré sú neodmysliteľne spojené s týmito dopravnými službami bude preskúmaná v bodoch 219 až 224 tohto stanoviska.

Záväzky týkajúce sa ochrany investícií

78. Ako uvádza článok 9.1 zamýšľanej dohody, kapitola 9 tejto dohody sa týka „akéhokoľvek druhu aktív, ktorý má vlastnosti investície, ako napríklad viazanie kapitálu alebo iných zdrojov, očakávanie príjmu alebo zisku, prevzatie rizika a určité trvanie“, pod podmienkou, že toto aktívum je „priamo alebo nepriamo vlastnené, alebo priamo alebo nepriamo kontrolované (fyzickou alebo právnickou osobou) jednej zmluvnej strany na území druhej zmluvnej strany“.
79. Z tohto článku jasne vyplýva, že uvedená kapitola sa týka priamych investícií, ako aj akéhokoľvek iného typu investícií.
80. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že priame investície spočívajú v investíciách všetkých druhov, ktoré boli uskutočnené fyzickými alebo právnickými osobami a ktoré slúžia na vytvorenie alebo udržanie trvalých a priamych prepojení medzi osobou poskytujúcou kapitál a podnikom, ktorému sa kapitál poskytuje na účely vykonávania jeho hospodárskej činnosti. Nadobudnutie podielu v podniku vo forme akciovej spoločnosti sa môže považovať za priamu investíciu, ak akcie, ktoré má akcionár v držbe, mu dávajú možnosť účinne sa zúčastniť na riadení alebo kontrole tejto spoločnosti (pozri najmä rozsudky z 12. decembra 2006, *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, body 181 až 182; z 26. marca 2009, *Komisija/Taliansko*, C-326/07, EU:C:2009:193, bod 35, ako aj z 24. novembra 2016, *SECIL*, C-464/14, EU:C:2016:896, body 75 a 76).
81. Článok 207 ods. 1 ZFEÚ stanovuje, že akty Únie v oblasti „priamych zahraničných investícií“ patria do spoločnej obchodnej politiky.
82. Z toho vyplýva, že Únia má na základe článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ právomoc schváliť všetky záväzky vo vzťahu k tretiemu štátu týkajúce sa všetkých investícií uskutočnených fyzickými alebo právnickými osobami tohto tretieho štátu v Únii a opačne, ktoré im dávajú možnosť účinne sa zúčastniť na riadení alebo kontrole spoločnosti vykonávajúcej hospodársku činnosť.
83. Skutočnosť, že autori Zmluvy o FEÚ použili v článku 207 ods. 1 ZFEÚ pojem „priame zahraničné investície“, jednoznačne vyjadruje ich vôľu nezahrnúť do spoločnej obchodnej politiky iné zahraničné investície. Vzhľadom na to treba odvodiť, že záväzky vo vzťahu k tretiemu štátu týkajúce sa týchto iných zahraničných investícií nepatria do výlučnej právomoci Únie podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.
84. Dôvod tohto obmedzenia pôsobnosti spoločnej obchodnej politiky v súvislosti so zahraničnými investíciami je výrazom skutočnosti, že každý akt Únie, ktorý podporuje, uľahčuje alebo upravuje účasť fyzických alebo právnických osôb z tretieho štátu na riadení alebo kontrole spoločnosti vykonávajúcej

hospodársku činnosť v Únii a opačne, má priamy a bezprostredný účinok na obchod medzi týmto tretím štátom a Úniou, zatiaľ čo takáto špecifická súvislosť neexistuje v prípade investícií, ktoré nevedú k takejto účasti.

85. Rada a niektoré členské štáty, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, tvrdia, že v rozsahu, v akom sa kapitola 9 zamýšľanej dohody týka priamych investícií, nepatrí do spoločnej obchodnej politiky, pretože táto kapitola sa týka len ochrany týchto investícií, a nie ich prijatia.
86. Je pravda, ako účastníci tohto konania zdôraznili, že hmotnoprávne ustanovenia kapitoly 9 tejto dohody sa nachádzajú len v oddiele A tejto kapitoly a tento oddiel, nazvaný „Ochrana investícií“, sa týka len zaobchádzania s investíciami po ich prijatí v súlade s platnou právnou úpravou buď v Singapurskej republike, alebo v Únii. Okolnosť, že prijatie investícií nepatrí do pôsobnosti zamýšľanej dohody, je okrem toho podporená článkom 9.2 tejto dohody, podľa ktorého „táto kapitola sa vzťahuje na... investície... uskutočnené v súlade s uplatniteľným právom...“.
87. Táto okolnosť však nijako nevylučuje, že právne normy dohodnuté medzi Úniou a Singapurskou republikou v oblasti ochrany priamych investícií patria do spoločnej obchodnej politiky, ak majú špecifickú súvislosť s obchodom medzi Úniou a týmto tretím štátom. Článok 207 ods. 1 ZFEÚ odkazuje vo všeobecnosti na akty Únie v oblasti „priamych zahraničných investícií“, pričom nerozlišuje, či ide o akty, ktoré sa týkajú prijatia týchto investícií alebo ich ochrany.
88. V prejednávacom prípade ochrana priznaná kapitolou 9 zamýšľanej dohody spočíva v prvom rade v povinnosti každej zmluvnej strany poskytnúť podľa článku 9.3 dohody investorom druhej zmluvnej strany „zaobchádzanie nie nepriaznivejšie, než aké v podobných situáciách poskytuje svojim vlastným investorom a ich investíciám, pokiaľ ide o prevádzku, riadenie, vedenie, údržbu a užívanie vlastných investícií, požívanie ich plodov a úžitkov, ich predaj alebo iné nakladanie s nimi“.
89. V druhom rade obsahuje záväzok uvedený v článku 9.4 zamýšľanej dohody poskytnúť na svojom území investorom druhej zmluvnej strany a ich investíciám spravodlivé a nestranné zaobchádzanie, ako aj plnú ochranu a bezpečnosť, a toto zaobchádzanie, ochrana a bezpečnosť musia byť zbavené svojvoľných aktov, akéhokoľvek obťažovania alebo nátlaku, a musia dodržiavať legitímnu dôveru investorov a ich právo na účinnú súdnu ochranu.
90. V treťom rade je ochrana investícií zabezpečená povinnosťou každej zmluvnej strany stanovenou v článku 9.5 zamýšľanej dohody poskytnúť investorom druhej zmluvnej strany zaobchádzanie nie nepriaznivejšie, než aké poskytuje svojim vlastným investorom, pokiaľ ide o odškodnenie strát v dôsledku vojny alebo iného ozbrojeného konfliktu, štátneho prevratu, výnimočného stavu, povstania, vzbury alebo nepokojov, vrátane zničenia investície verejnoprávnymi orgánmi alebo ozbrojenými silami.
91. V štvrtom rade chráni zamýšľaná dohoda investorov z Únie a Singapurskej republiky proti akémukoľvek svojvoľnému vyvlastneniu alebo vyvlastneniu bez náhrady na území druhej zmluvnej strany a vo svojom článku 9.6 stanovuje, že žiadna zo zmluvných strán nesmie chránené investície investorov druhej zmluvnej strany znárodniť, vyvlastniť ani ich podrobiť opatreniam, ktoré majú rovnaký účinok ako znárodnenie alebo vyvlastnenie, s výnimkou prípadov, keď je to na verejný účel, v súlade s riadnym zákonným postupom, na nediskriminačnom základe a s vyplatením rýchlej, primeranej a účinnej náhrady.
92. V piatom rade zamýšľaná dohoda vo svojom článku 9.7 stanovuje, že je potrebné zabezpečiť, aby sa prevody súvisiace s investíciou, ako sú kapitálové vklady na zvýšenie investície a vyplácanie dividend alebo iných príjmov, uskutočnili vo voľne zameniteľnej mene bez obmedzenia.
93. V šiestom a poslednom rade článok 9.8 zamýšľanej dohody ukladá každej zmluvnej strane uznať subrogácie, prevody práv a cenných papierov a postúpenia pohľadávok v súvislosti s investíciami uskutočnenými na jej území fyzickými alebo právnickými osobami druhej zmluvnej strany.

94. Tieto záväzky „nie nepriaznivejšieho zaobchádzania“ a zákazu svojvoľného zaobchádzania, ktoré sa týkajú najmä využívania, zvyšovania a predaja účasť fyzických alebo právnických osôb každej zmluvnej strany v spoločnostiach, ktoré vykonávajú hospodársku činnosť a nachádzajú sa na území druhej zmluvnej strany, prispievajú k právnej istote investorov. Zavedenie takéhoto legálneho rámca má za cieľ podporovať, uľahčovať a upravovať obchodné vzťahy medzi Úniou a Singapurskou republikou v zmysle judikatúry pripomenutej v bode 36 tohto stanoviska.
95. Okrem toho ustanovenia oddielu A kapitoly 9 zamýšľanej dohody majú v rozsahu, v akom sa týkajú priamych investícií, priamy a bezprostredný účinok na tento obchod, pretože sa týkajú prístupu podnikateľov jednej zmluvnej strany na riadení a kontrole spoločností, ktoré vykonávajú hospodársku činnosť a nachádzajú sa na území druhej zmluvnej strany.
96. Z toho vyplýva, že tieto ustanovenia majú v súlade s kritériami pripomenutými v bode 36 tohto stanoviska špecifickú súvislosť s uvedeným obchodom.
97. Okolnosť, ktorú uvádza Rada a niektoré členské štáty, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, že uvedený oddiel obsahuje ustanovenia, ktoré umožňujú členským štátom posúdiť, či je uplatnenie zamýšľanej dohody v súlade s ich požiadavkami na verejný poriadok a verejnú bezpečnosť, ako aj s inými cieľmi všeobecného záujmu, alebo ktoré sa týkajú vlastníckeho práva, trestného práva, daňového práva a sociálneho zabezpečenia, nie je v tejto súvislosti relevantná.
98. Pokiaľ ide jednak o právomoc každého členského štátu Únie posúdiť, či sú tieto požiadavky a tieto iné ciele v súvislosti s konkrétnym členským štátom chránené, Rada a uvedené členské štáty odkazujú na článok 9.3 ods. 3 zamýšľanej dohody, ktorý – tak ako ostatné ustanovenia uvedené v ďalších kapitolách tejto dohody – stanovuje, že členské štáty sa môžu odchýliť od povinnosti „nie nepriaznivejšieho zaobchádzania“ uloženej v odsekoch 1 a 2 tohto článku, ak nepriaznivejšie zaobchádzanie nepredstavuje skryté obmedzovanie a je nevyhnutné na zachovanie verejného poriadku, ochranu verejnej bezpečnosti alebo ochranu jedného z iných cieľov vymenovaných v uvedenom odseku 3.
99. Rada a tieto isté členské štáty odkazujú tiež na článok 9.5 zamýšľanej dohody, ktorý zaručuje investorom nie nepriaznivejšie zaobchádzanie, pokiaľ ide o odškodnenie strát z dôvodu jednej zo situácií uvedených v tomto článku, medzi ktorými sa uvádza vojna alebo iný ozbrojený konflikt, výnimočný stav a zničenie investície verejnoprávnymi orgánmi alebo ozbrojenými silami.
100. V tejto súvislosti tvrdia, že Únia nemôže prijímať záväzky namiesto členských štátov v oblastiach, ktoré zo svojej povahy patria do právomoci, ktorá patrí výlučne členským štátom.
101. Je potrebné konštatovať, že článok 9.3 ods. 3 zamýšľanej dohody nestanovuje záväzok zaviesť odchylný režim, ale možnosť využiť ho. Členský štát môže na základe tejto možnosti z naliehavých dôvodov verejného poriadku, verejnej bezpečnosti a jedného z iných verejných záujmov stanovených v uvedenom odseku 3 zaobchádzať so singapurskými investormi nepriaznivejšie než s vlastnými investormi. Toto ustanovenie tým, že umožňuje takúto výnimku, nevytvára žiadny medzinárodný záväzok v oblasti verejného poriadku, verejnej bezpečnosti alebo ochrany iného verejného záujmu.
102. Uvedený článok 9.3 ods. 3 vyžaduje, aby bolo každé nepriaznivejšie zaobchádzanie so singapurskými investormi „nevyhnutné“ a nepredstavovalo „skryté obmedzenie“. Tieto dve podmienky zaručujú, že záväzok „nie nepriaznivejšieho zaobchádzania“ uvedený v článku 9.3 ods. 1 a 2 zamýšľanej dohody nebude zbavený potrebného účinku. Ako generálna advokátka uviedla v bode 335 svojich návrhov, obmedzenie voľnej úvahy členských štátov, ktoré vyplýva z uvedeného odseku 3, je spojené s medzinárodným obchodom, ktorý patrí do výlučnej právomoci Únie. Spoločné ustanovenie pripomínajúce uvedené požiadavky patrí teda do tejto právomoci.

103. Z toho vyplýva, že článok 9.3 ods. 3 zamýšľanej dohody neobmedzuje právomoc členských štátov v oblasti verejného poriadku, verejnej bezpečnosti a iných verejných záujmov, ale zaväzuje členské štáty vykonávať túto právomoc spôsobom, ktorý nezaväzuje obchodné záväzky Únie podľa článku 9.3 ods. 1 a 2 uvedenej dohody ich potrebného účinku.
104. Rovnaký záver treba prijať v prípade výkladu článku 9.5 zamýšľanej dohody. Tento článok nemá žiaden vplyv na voľnú úvahu členských štátov, pokiaľ ide o použitie ich ozbrojených síl alebo vyhlásenie núdzového stavu, pretože len stanovuje, že ak investície utrpeli straty v dôsledku jednej zo situácií uvedených v tomto ustanovení, tak sa na singapurských investorov a investorov Únie musí uplatňovať rovnaká právna úprava vo veci odškodnenia alebo vyrovnania.
105. Ďalej, pokiaľ ide o ustanovenia týkajúce sa vlastníckeho práva, trestného práva, daňového práva a sociálneho zabezpečenia, Rada a členské štáty, ktoré predložili pripomienky Súdneho dvoru, odkazujú na články 9.6 a 9.7 zamýšľanej dohody. Prvý z týchto článkov chráni investorov každej zmluvnej strany proti akémukoľvek svojvoľnému vyvlastneniu alebo vyvlastneniu bez náhrady na území druhej zmluvnej strany, zatiaľ čo druhý článok, ktorý sa týka možnosti investorov uskutočniť bez obmedzenia prevody súvisiace s ich investíciami, vo svojom odseku 2 stanovuje, že „žiadne z ustanovení tohto článku nemožno vykladať tak, že bráni zmluvnej strane uplatniť spravodlivým a nediskriminačným spôsobom svoje právne predpisy týkajúce sa... trestných činov,... sociálneho zabezpečenia, dôchodkového zabezpečenia alebo povinného sporenia a daní“.
106. Rada sa predovšetkým domnieva, že článok 9.6 zamýšľanej dohody patrí len do právomoci samotných členských štátov, ktorú majú v oblasti vlastníckeho práva. V tejto súvislosti cituje článok 345 ZFEÚ, podľa ktorého sa Zmluvy nedotýkajú úpravy vlastníckych vzťahov uplatňovanej v členských štátoch.
107. V tejto súvislosti, ako Súdny dvor už uviedol, článok 345 ZFEÚ vyjadruje neutralitu Únie vo vzťahu k úprave vlastníckych vzťahov existujúcej v členských štátoch, ale nemá za cieľ vyňať vlastnícke vzťahy z pôsobnosti základných pravidiel Únie (pozri rozsudok z 22. októbra 2013, Essent a i., C-105/12 až C-107/12, EU:C:2013:677, body 29, ako aj 36). V prejednávanom prípade článok 9.6 zamýšľanej dohody, ktorého obsah je v podstate vysvetlený v bode 91 tohto stanoviska, neobsahuje žiaden záväzok týkajúci sa úpravy vlastníckych vzťahov existujúcej v členských štátoch. Tento článok má upravovať len prípadné rozhodnutia o znárodnení alebo vyvlastnení stanovením obmedzení, ktoré majú za cieľ investorom zaručiť, že takéto rozhodnutie môže byť prijaté len za spravodlivých podmienok a v súlade so všeobecnými zásadami a základnými právami, a najmä so zásadou zákazu diskriminácie. Vyjadruje len skutočnosť, že hoci členské štáty môžu naďalej vykonávať svoju právomoc v oblasti vlastníckeho práva a v dôsledku toho, pokiaľ ide o ne, zmeniť úpravu vlastníckych vzťahov, nie sú zbavené povinnosti dodržiavať tieto zásady a základné práva.
108. Pokiaľ ide o článok 9.7 zamýšľanej dohody, tento článok neobsahuje žiaden záväzok členských štátov týkajúci sa ich trestného práva, daňového práva alebo práva sociálneho zabezpečenia, ale v podstate stanovuje, že každé uplatnenie právnej úpravy v príslušnej oblasti v Únii alebo Singapure na investora druhej zmluvnej strany sa musí uplatňovať „neustranným a nediskriminačným“ spôsobom, ako je spresnené v odseku 2 tohto článku 9.7.
109. Zo všetkých uvedených skutočností vyplýva, že ustanovenia oddielu A kapitoly 9 zamýšľanej dohody patria v rozsahu, v akom sa týkajú priamych zahraničných investícií medzi Úniou a Singapurskou republikou, do spoločnej obchodnej politiky.
110. Samotné toto konštatovanie však nepostačuje na prijatie záveru, že Únia môže sama schváliť tento oddiel kapitoly 9. Tento oddiel sa totiž týka aj iných než priamych zahraničných investícií. Vplyv, aký má uplatňovanie tohto oddielu na tieto iné investície, na povahu právomoci Únie schváliť túto časť zamýšľanej dohody, je preskúmaný v bodoch 226 až 243 tohto stanoviska.

Závazky týkajúce sa ochrany duševného vlastníctva

111. Podľa článku 207 ods. 1 ZFEÚ spoločná obchodná politika zahŕňa „obchodné aspekty duševného vlastníctva“.
112. Medzinárodné záväzky prijaté Úniou v oblasti duševného vlastníctva patria pod uvedený pojem „obchodné aspekty“, ak majú špecifickú súvislosť s medzinárodným obchodom vzhľadom na to, že sú hlavne určené na podporu, uľahčenie alebo úpravu tohto obchodu a majú naň priamy a bezprostredný účinok [rozsudok z 18. júla 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, bod 49 až 52, ako aj stanovisko 3/15 (Marrákešská zmluva o uľahčení prístupu k uverejneným dielam) zo 14. februára 2017, EU:C:2017:114, bod 78].
113. Záväzky v oblasti duševného vlastníctva nachádzajúce sa v zamýšľanej dohode sú uvedené v kapitole 11 tejto dohody a dopĺňajú, ako to spresňuje článok 11.2 tejto dohody, práva a povinnosti zmluvných strán podľa Dohody o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva [príloha 1 C k Dohode o založení WTO podpísanej v Marrákeši 15. apríla 1994 a schválenej rozhodnutím Rady 94/800/ES z 22. decembra 1994 týkajúcim sa uzavretia dohôd v mene Európskeho spoločenstva, pokiaľ ide o záležitosti v rámci jeho kompetencie, ku ktorým sa dospelo na Uruguajskom kole multilaterálnych rokovaní (1986 – 1994) (Ú. v. ES L 336, 1994, s. 1; Mim. vyd. 11/021, s. 80, ďalej len „Dohoda o založení WTO“], a ďalšie mnohostranné dohody v oblasti duševného vlastníctva, ktorých sú obe zmluvné strany stranami.
114. V oblasti autorského práva a práv súvisiacich s autorským právom zamýšľaná dohoda vo svojom článku 11.4, nazvanom „Poskytovaná ochrana“, pripomína zmluvným stranám povinnosti stanovené v iných medzinárodných dohodách, medzi ktorými sa uvádza Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel podpísaný v Berne 9. septembra 1886 (Parížsky akt z 24. júla 1971) v znení zmien a doplnení z 28. septembra 1979, ako aj Zmluva Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO) o autorskom práve podpísaná 20. decembra 1996 v Ženeve (Švajčiarsko), ktorá bola schválená v mene Únie rozhodnutím Rady 2000/278/ES zo 16. marca 2000 (Ú. v. ES L 89, 2000, s. 6; Mim. vyd. 11/003, s. 208). Okrem toho vymedzuje hlavne pravidlá týkajúce sa minimálnej doby ochrany rôznych kategórií diel (článok 11.5) a povinnosť chrániť autorov proti obchádzaniu akýchkoľvek účinných technických opatrení, ktoré používajú autori na zabránenie konania, na ktoré neudelili súhlas (článok 11.9).
115. V oblasti ochranných známkov zamýšľaná dohoda vo svojom článku 11.13 stanovuje, že každá zmluvná strana musí zriadiť verejne dostupnú elektronickú databázu žiadostí o zápis ochranných známkov a zápisov ochranných známkov do registra. Okrem toho musí každá zmluvná strana zaručiť, že každé odmietnutie zápisu ochrannej známky musí byť predmetom písomne odôvodneného rozhodnutia, proti ktorému sa možno odvolať. Tretie osoby musia mať možnosť podať námietky proti prihláškam o zápis ochrannej známky.
116. V oblasti ochrany zemepisných označení článok 11.17 ods. 1 zamýšľanej dohody ukladá každej zmluvnej strane povinnosť zriadiť „systémy zápisu a zemepisných označení do registra a ich ochrany na svojom území pre tie kategórie vín, liehovín, poľnohospodárskych výrobkov a potravín, ktoré považujú za vhodné“. Tieto systémy musia zahŕňať určité procesné prvky, ktoré sú opísané v odseku 2 uvedeného článku 11.17 a ktoré predovšetkým umožňujú zohľadniť oprávnené záujmy tretích osôb. V odseku 3 tohto článku sa dodáva, že chránené zemepisné označenia každej zmluvnej strany budú zapísané do zoznamu, ktorý spravuje Výbor pre obchod ustanovený zamýšľanou dohodou. Zemepisné označenia, ktoré sú zapísané v tomto zozname, musí každá zmluvná strana na základe článku 11.19 tejto dohody chrániť tak, aby dotknutí podnikatelia mohli zabrániť konaniu tretích osôb, ktoré uvádza verejnosť do omylu alebo predstavuje iné konania nekalej hospodárskej súťaže.

117. V oblasti dizajnov musí každá zmluvná strana v súlade s článkami 11.24 až 11.26 zamýšľanej dohody poskytnúť ochranu nezávisle vytvoreným dizajnom, ktoré sú nové alebo pôvodné, najmenej počas desiatich rokoch od podania prihlášky na ochranu. Uvedený článok 11.24 spresňuje, že ochrana sa nevzťahuje na dizajny, ktoré sú dané najmä technickými a funkčnými hľadiskami a ktoré sú v rozpore s verejným poriadkom alebo s dobrými mravmi.
118. V oblasti patentov zamýšľaná dohoda v článku 11.29 pripomína záväzky zmluvných strán vyplývajúce z niektorých medzinárodných zmlúv a obsahuje záväzok spolupráce. Článok 11.31 okrem toho stanovuje, že „zmluvné strany uznávajú, že farmaceutické výrobky chránené na ich príslušných územiach patentom môžu podliehať pred uvedením na ich príslušné trhy postupu administratívneho povoľovania na účely uvedenia na trh“, že „ustanovia možnosť predĺženia trvania práv vyplývajúcich z patentovej ochrany s cieľom kompenzovať majiteľovi patentu skrátenie účinnej životnosti patentu v dôsledku postupu administratívneho povoľovania na účely uvedenia na trh“ a že „predĺženie trvania práv vyplývajúcich z patentovej ochrany nesmie prekročiť päť rokov“.
119. V článku 11.33 zamýšľanej dohody sa dodáva, že „ak zmluvná strana predtým, ako povolí uvedenie určitého farmaceutického výrobku na trh, požaduje predloženie údajov z testov alebo štúdií v súvislosti s jeho bezpečnosťou a účinnosťou, nesmie aspoň počas obdobia piatich rokov odo dňa povolenia v tejto zmluvnej strane povoliť tretím stranám uviesť na trh rovnaký alebo podobný výrobok na základe povolenia na uvedenie na trh udeleného strane, ktorá predložila údaje z testov alebo štúdie, s výnimkou toho, ak by na to strana, ktorá predložila údaje z testov alebo štúdie, udelila svoj súhlas“. Článok 11.34 tejto zmluvy stanovuje podobné pravidlá, ktoré slúžia na ochranu údajov z testov predložených na účely získania administratívneho povolenia na uvedenie poľnohospodárskeho chemického výrobku na trh.
120. Napokon v oblasti odrôd rastlín článok 11.35 zamýšľanej dohody pripomína záväzky, ktoré zmluvným stranám vyplývajú z medzinárodného dohovoru.
121. Tieto ustanovenia týkajúce sa ochrany autorských práv a s nimi súvisiacich práv, ochranných známk, zemepisných označení, dizajnov, patentov, údajov z testov a rastlinných odrôd, ktoré sú tvorené jednak pripomenutím existujúcich mnohostranných medzinárodných záväzkov a jednak dvojstrannými záväzkami, majú podľa znenia článku 11.1 ods. 1 písm. b) tejto dohody najmä za cieľ zabezpečiť, že právam duševného vlastníctva podnikateľov z Únie a Singapuru bude poskytnutá „primeraná úroveň“ ochrany.
122. Uvedené ustanovenia kapitoly 11 zamýšľanej dohody umožňujú singapurským podnikateľom a podnikateľom z Únie získať na území druhej zmluvnej strany určitú homogénnu ochranu práva duševného vlastníctva, a tým prispievajú k tomu, že podnikatelia z Únie a singapurskí podnikatelia majú pri slobodnom obchodovaní s tovarom a službami medzi Úniou a Singapurskou republikou rovnaké postavenie.
123. To isté platí v prípade článkov 11.36 až 11.47 zamýšľanej dohody, ktoré ukladajú každej zmluvnej strane povinnosť ustanoviť určité postupy a opatrenia v oblasti občianskych súdnych konaní, ktoré umožnia dotknutým osobám uplatniť a dosiahnuť dodržiavanie ich práv duševného vlastníctva. Tieto ustanovenia zaručujú určitú rovnorodosť medzi úrovňami súdnej ochrany poskytnutej majiteľom práv duševného vlastníctva v Únii a Singapure.
124. To isté platí aj v prípade článkov 11.48 až 11.50 dohody, ktoré ukladajú obom zmluvným stranám povinnosť stanoviť postupy na identifikáciu falšovaného alebo pirátskeho tovaru colnými orgánmi a zaviesť možnosť, na základe ktorej môže majiteľ práv duševného vlastníctva požiadať v prípade podozrenia z falšovania alebo pirátstva o pozastavenie prepustenia tohto tovaru. Tieto ustanovenia vytvárajú určitú rovnorodosť medzi dostupnými nástrojmi, ktoré chránia majiteľov práv duševného vlastníctva proti prepusteniu falšovaného alebo pirátskeho tovaru v Únii a Singapure.

125. Zo všetkých týchto skutočností v prvom rade vyplýva, že ustanovenia kapitoly 11 zamýšľanej dohody majú skutočne za cieľ, ako je stanovené v článku 11 ods. 1 tejto dohody, „uľahčiť výrobu a [uvádzanie na trh] inovatívnych a tvorivých produktov a poskytovanie služieb medzi zmluvnými stranami“ a „zvýšiť prínosy obchodu a investícií“.
126. Z uvedených skutočností ďalej vyplýva, že táto kapitola nespadá do oblasti harmonizácie právnych predpisov členských štátov Únie, ale má za cieľ upraviť liberalizáciu obchodu medzi Úniou a Singapurskou republikou.
127. Ako pripomenula generálna advokátka v bode 436 svojich návrhov, zdá sa, že vzhľadom na významné miesto ochrany práv duševného vlastníctva z hľadiska obchodu s tovarom a službami vo všeobecnosti a konkrétne v boji proti nelegálnemu obchodu majú ustanovenia kapitoly 11 zamýšľanej dohody priame a bezprostredné účinky na obchod medzi Úniou a Singapurskou republikou.
128. Na základe kritérií pripomenutých v bodoch 36 a 112 tohto stanoviska vyplýva, že kapitola 11 zamýšľanej dohody sa týka „obchodných aspektov duševného vlastníctva“ v zmysle článku 207 ods. 1 ZFEÚ.
129. Niektoré členské štáty, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, tvrdia, že kapitola 11 zamýšľanej dohody sa týka aj „neobchodných aspektov duševného vlastníctva“, pretože jej článok 11.4 odkazuje v súvislosti s autorským právom a s ním súvisiacimi právami na mnohostranné dohody, ktoré obsahujú ustanovenia týkajúce sa osobnostných práv. Odkaz na tieto dohody v zamýšľanej dohode však nestačí v súvislosti s určením povahy právomoci Únie na uzavretie zamýšľanej dohody na to, aby bolo možné vyvodiť záver, že táto oblasť je ako celok súčasťou tejto dohody, ktorá neuvádza osobnostné práva.
130. Z vyššie uvedeného vyplýva, že hlavným cieľom kapitoly 11 zamýšľanej dohody je uľahčovať a podporovať medzinárodný obchod medzi Úniou a Singapurskou republikou a že jej ustanovenia majú priame a bezprostredné účinky na tento obchod v zmysle judikatúry pripomenutej v bodoch 36 a 112 tohto stanoviska. V dôsledku toho táto kapitola patrí do výlučnej právomoci Únie podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.

Závazky v oblasti hospodárskej súťaže

131. Podľa článku 12.1 ods. 1 zamýšľanej dohody zmluvné strany uznávajú „význam voľnej a nenarušenej hospodárskej súťaže vo svojich obchodných vzťahoch“ a „že protisúťažné správanie sa podnikov alebo protisúťažné transakcie môžu narušiť riadne fungovanie ich trhov a oslabiť výhody liberalizácie obchodu“.
132. Podľa článku 12.1 ods. 2 tejto dohody musí mať každá zmluvná strana právnu úpravu, ktorá umožňuje účinne bojovať proti dohodám medzi podnikmi, proti rozhodnutiam združení podnikov a zosúladeným postupom, ktoré majú za cieľ alebo následok vylúčenie, obmedzovanie alebo narušenie hospodárskej súťaže, ako aj proti zneužitiam dominantného postavenia alebo koncentráciám medzi podnikmi, ktorých výsledkom je podstatné obmedzenie hospodárskej súťaže alebo značné narušenie účinnej hospodárskej súťaže, ak tieto dohody, rozhodnutia, postupy, zneužitia a koncentrácie majú vplyv na obchod medzi Úniou a Singapurskou republikou.
133. Článok 12.2 zamýšľanej dohody dodáva, že každá zmluvná strana sa zaväzuje poveriť orgány presadzovaním svojich právnych predpisov uvedených v odseku 2 článku 12.1 a uplatňovať tieto predpisy transparentným a nediskriminačným spôsobom, pričom budú dodržiavať zásady spravodlivého zaobchádzania v konaní a práva na obhajobu.

134. Tieto ustanovenia zamýšľanej dohody nepochybne patria do rámca liberalizácie obchodu medzi Úniou a Singapurskou republikou. Týkajú sa osobitne boja proti protisúťažným činnostiam a koncentráciám, ktoré majú za cieľ alebo následok brániť tomu, aby obchod medzi Úniou a Singapurskou republikou prebiehal v zdravých podmienkach hospodárskej súťaže.
135. Uvedené ustanovenia preto patria do oblasti spoločnej obchodnej politiky, a nie do oblasti vnútorného trhu. Skutočnosť, že zamýšľaná dohoda sa vôbec netýka harmonizácie právnych predpisov členských štátov Únie alebo obchodu medzi členskými štátmi, je navyše podporená prvou vetou článku 12.2 tejto dohody, podľa ktorej „každá zmluvná strana si zachováva svoju autonómiu, pokiaľ ide o [vytváranie] a presadzovanie jej právnych predpisov“, ako aj spresnením v článku 12.1 tejto dohody, podľa ktorého sa kapitola 12 týka len dohôd, postupov, zneužití a koncentrácií, ktoré majú vplyv na obchod medzi Úniou a Singapurskou republikou.
136. Články 12.3 a 12.4 uvedenej dohody majú tiež špecifickú súvislosť s obchodom medzi Úniou a Singapurskou republikou. Tieto ustanovenia v podstate stanovujú, že žiadny verejnoprávny podnik, žiadny podnik, ktorému boli zverené osobitné alebo výhradné práva, a žiadny štátny monopol nebude zaobchádzať diskriminačne s tovarom alebo poskytovateľmi služieb druhej zmluvnej strany.
137. Kapitola 12 zamýšľanej dohody obsahuje tiež ustanovenia v oblasti subvencií. Tieto ustanovenia zmluvným stranám pripomínajú povinnosti vyplývajúce z Dohody o subvenciách a vyrovnávacích opatreniach obsiahnutej v prílohe 1A k Dohode o založení WTO, určujú, ktoré subvencie týkajúce sa obchodu s tovarom a poskytovania služieb medzi Úniou a Singapurskou republikou sú zakázané, a zaväzujú každú zmluvnú stranu prijať všetky opatrenia na nápravu alebo odstránenie účinkov iných nezakázaných subvencií na obchod s druhou zmluvnou stranou.
138. Z uvedených skutočností vyplýva, že kapitola 12 zamýšľanej dohody patrí na základe kritérií pripomenutých v bode 36 tohto stanoviska do výlučnej právomoci Únie stanovenej v článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.

Závazky v oblasti trvalo udržateľného rozvoja

139. Ako vyplýva z bodu 5 tohto stanoviska, oprávnenie na začatie rokovaní so Singapurskou republikou o uzavretí dohody o voľnom obchode bolo udelené 22. decembra 2009.
140. Ako Parlament zdôraznil vo svojich pripomienkach, tieto rokovania mali za cieľ dosiahnuť dohodu „novej generácie“ o voľnom obchode, to znamená obchodnú dohodu, ktorá okrem klasických prvkov takýchto dohôd, akými je odstránenie colných, ako aj nesadzobných prekážok obchodu s tovarom a službami, obsahuje ďalšie aspekty, ktoré sú relevantné, ba až nevyhnutné pre tento obchod.
141. Zmluvy o EÚ a o FEÚ nadobudli platnosť 1. decembra 2009. Zmluva o FEÚ sa, pokiaľ ide o spoločnú obchodnú politiku, podstatne líši od Zmluvy o ES, ktorá platila predtým, pretože do uvedenej politiky zahrňa nové aspekty súčasného medzinárodného obchodu. Rozšírenie oblasti spoločnej obchodnej politiky Zmluvou o FEÚ predstavuje významný krok vo vývoji primárneho práva Únie (pozri rozsudok z 18. júla 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland, C-414/11, EU:C:2013:520, body 46, ako aj 48).
142. Pre tento vývoj je okrem iného charakteristické pravidlo stanovené v článku 207 ods. 1 druhej vete ZFEÚ, podľa ktorého „spoločná obchodná politika sa uskutočňuje v rámci zásad a cieľov vonkajšej činnosti Únie“. Tieto zásady a ciele sú spresnené v článku 21 ods. 1 a 2 ZFEÚ a týkajú sa najmä, ako je uvedené v odseku 2 písm. f) tohto článku 21, trvalo udržateľného rozvoja na účely zachovávanía a zlepšovania kvality životného prostredia a trvalo udržateľného hospodárenia so svetovými prírodnými zdrojmi.

143. Povinnosť Únie zohľadniť tieto ciele a zásady pri stanovovaní spoločnej obchodnej politiky vyplýva z článku 207 ods. 1 druhej vety ZFEÚ v spojení s článkom 21 ods. 3 ZEÚ a článkom 205 ZFEÚ.
144. Podľa článku 21 ods. 3 ZEÚ „pri rozvoji a vykonávaní vonkajšej činnosti Únie v rôznych oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto hlava a piata časť Zmluvy [o FEÚ],... zachováva Únia zásady a sleduje ciele uvedené v odsekoch 1 a 2“. Piata časť Zmluvy o FEÚ zahŕňa najmä spoločnú obchodnú politiku.
145. Článok 205 ZFEÚ, ktorý vyjadruje rovnakú povinnosť, stanovuje, že „činnosť Únie na medzinárodnej scéne podľa [piatej časti Zmluvy o FEÚ] sa spravuje zásadami, sleduje ciele a uskutočňuje sa v súlade so všeobecnými ustanoveniami uvedenými v kapitole 1 hlavy V [Zmluvy o EÚ]“. Kapitola 1 hlavy V Zmluvy o EÚ obsahuje práve článok 21 ZEÚ.
146. Okrem toho treba prihliadať na články 9 a 11 ZFEÚ, podľa ktorých „pri vymedzovaní a uskutočňovaní svojich politík a činností Únia prihliada na požiadavky spojené so... zárukou primeranej sociálnej ochrany“ a „požiadavky ochrany životného prostredia musia byť začlenené do vymedzenia a uskutočňovania politík Únie a činností, a to predovšetkým s ohľadom na podporu trvalo udržateľného rozvoja“ (pozri analogicky rozsudok z 21. decembra 2016, AGET Iraklis, C-201/15, EU:C:2016:972, bod 78). Okrem toho článok 3 ods. 5 ZEÚ ukladá Únii povinnosť prispievať vo svojich vzťahoch so zvyškom sveta k „voľnému a spravodlivému“ obchodu.
147. Z toho vyplýva, že trvalo udržateľný rozvoj je v súčasnosti jedným z cieľov spoločnej obchodnej politiky.
148. V prejednávacom prípade zmluvné strany v preambule zamýšľanej dohody vyhlasujú, že sú „odhodlané posilniť svoje hospodárske, obchodné a investičné vzťahy v súlade s cieľom trvalo udržateľného rozvoja v rámci jeho hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozmeru“. So zreteľom na to kapitola 13 tejto dohody vo svojich článkoch 13.1 a 13.2 uvádza, že trvalo udržateľný rozvoj, ktorého súčasťou je sociálna ochrana pracovníkov a ochrana životného prostredia, ktoré sú navzájom prepojené a vzájomne sa posilňujú, je jedným z cieľov obchodných vzťahov medzi Úniou a Singapurskou republikou.
149. Pokiaľ ide o sociálnu ochranu pracovníkov, články 13.3 až 13.5 zamýšľanej dohody obsahujú okrem rôznych záväzkov zmluvných strán týkajúcich sa spolupráce, výmeny informácií a zohľadnenia vedeckých informácií záväzkov každej zmluvnej strany účinne uplatňovať zásady týkajúce sa základných práv pri práci. Tieto zásady sú vymenované v článku 13.3 ods. 3 tejto dohody a v súlade s povinnosťami prijatými v rámci Svetovej organizácie práce (MOP) obsahujú „slobodu združovania a účinné uznávanie práva na kolektívne vyjednávanie“, „odstránenie všetkých foriem nútenej alebo povinnej práce“, „účinné zrušenie detskej práce“ a „odstránenie diskriminácie v súvislosti so zamestnaním a povoláním“. Uvedené zásady sa zhodujú so zásadami vyjadrenými v Deklarácii MOP o základných zásadách a právach pri práci a v nadväzujúcich opatreniach k tejto deklarácii prijatej 18. júna 1998 v Ženeve (príloha revidovaná 15. júna 2010) a sú, ako zdôrazňuje odôvodnenie 3 tejto deklarácie, spojené s cieľom trvalo udržateľného rozvoja.
150. V súvislosti s ochranou životného prostredia články 13.6 až 13.10 zamýšľanej dohody obsahujú okrem rôznych záväzkov zmluvných strán týkajúcich sa spolupráce, výmeny informácií a zohľadnenia vedeckých informácií povinnosť zmluvných strán účinne vykonať mnohostranné environmentálne dohody, ktorých sú zmluvnými stranami (článok 13.6 ods. 2), bojovať proti obchodu s nezákonne vyťaženým drevom a výrobkami z neho [článok 13.7 písm. b)], rešpektovať trvalo udržateľné využívanie populácií rýb, ako sú vymedzené v medzinárodných nástrojoch prijatých zmluvnými stranami [článok 13.8 písm. a)], bojovať proti nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu [článok 13.8 písm. b)], ako aj prijať účinné opatrenia na monitorovanie a kontrolu s cieľom zaistiť dodržiavanie súladu s ochrannými opatreniami [článok 13.8 písm. c)].

151. Článok 13.6 ods. 4 tejto dohody spresňuje, že zmluvné strany nesmú prijať alebo zachovať opatrenia na vykonávanie mnohostranných environmentálnych dohôd, pokiaľ sa tieto opatrenia uplatňujú spôsobom, ktorý by predstavoval prostriedok svojvoľnej alebo neodôvodnenej diskriminácie medzi týmito zmluvnými stranami alebo skryté obmedzovanie obchodu.
152. V uvedených ustanoveniach kapitoly 13 sa Únia a Singapurská republika v podstate zaväzujú zabezpečiť, že obchod medzi nimi bude prebiehať v súlade s povinnosťami, ktoré vyplývajú z medzinárodných dohôd v oblasti sociálnej ochrany pracovníkov a ochrany životného prostredia, ktorých sú zmluvnými stranami.
153. Tento záver nie je spochybnený skutočnosťou, že medzinárodné záväzky pripomenuté v kapitole 13 zamýšľanej dohody, a to najmä tie, ktoré sú opísané v bodoch 149 a 150 tohto stanoviska, sa nevzťahujú len na obchod medzi Úniou a Singapurskou republikou. Keďže je na účely dodržania týchto záväzkov ťažké rozlíšiť tovary a služby, ktoré sú predmetom obchodu medzi Úniou a uvedeným tretím štátom, a tými, ktoré predmetom tohto obchodu nie sú, potreba efektívne zabezpečiť, aby boli uvedené záväzky v rámci tohto obchodu dodržané, odôvodňuje, aby sa tieto isté záväzky vzťahovali na všetky činnosti dotknutých oblastí.
154. Okrem toho rozsah povinností vyplývajúcich z medzinárodných dohôd, na ktoré zamýšľaná dohoda odkazuje, vyplýva z mechanizmov výkladu, mediácie a urovnávania sporov, ktoré platia pre tieto dohovory. Zamýšľaná dohoda zachováva uplatnenie týchto vonkajších mechanizmov, keďže vo svojom článku 13.16 stanovuje, že jej vlastné mechanizmy urovnávania sporov a mediálny mechanizmus, upravené v kapitolách 15 a 16 tejto dohody, sa na kapitolu 13 nevzťahujú.
155. Z toho vyplýva, že táto kapitola 13 sa netýka ani pôsobnosti medzinárodných dohôd, na ktoré odkazuje, ani právomoci Únie alebo členských štátov, pokiaľ ide o tieto dohovory. Naproti tomu má špecifickú väzbu s obchodom medzi Úniou a Singapurskou republikou.
156. Uvedená kapitola 13 upravuje tento obchod, zabezpečujúc, že tento obchod bude prebiehať v súlade s uvedenými dohovormi a že žiadne opatrenie prijaté podľa týchto dohôd nebude uplatnené spôsobom, ktorý by vytváral svojvoľnú alebo bezdôvodnú diskrimináciu alebo skryté obmedzovanie uvedeného obchodu.
157. Aj táto kapitola má teda priamy a bezprostredný účinok na tento obchod.
158. Takýto účinok vyplýva po prvé zo záväzku zmluvných strán, uvedeného v článku 13.1 ods. 3 zamýšľanej dohody, nepodporovať obchod na svojich územiach oslabovaním úrovne sociálnej ochrany alebo ochrany životného prostredia pod úroveň štandardov stanovených v medzinárodných dohodách a nevyužívať tieto štandardy na protekcionistické účely.
159. Po druhé ustanovenia zakotvené v kapitole 13 zamýšľanej dohody majú priamy a bezprostredný účinok na obchod medzi Úniou a Singapurskou republikou, pretože znižujú riziko neprimeraného rozdielu medzi výrobnými nákladmi tovaru a poskytnutiami služieb na jednej strane v Únii a na druhej strane v Singapure, a tým prispievajú k tomu, že podnikatelia z Únie a tohto tretieho štátu môžu voľne obchodovať za rovnakých podmienok.
160. Po tretie v súvislosti osobitne so záväzkami bojovať proti obchodu s nezákonne vyťaženým drevom a výrobkami z neho a proti nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému rybolovu, ktoré sú uvedené v bode 150 tohto stanoviska, zmluvné strany sa zaväzujú vytvoriť alebo podporovať systémy dokumentácie, overovania a certifikácie. Takéto systémy môžu priamo ovplyvňovať obchod s dotknutými výrobkami (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. decembra 2002, Komisia/Rada, C-281/01, EU:C:2002:761, bod 40).

161. Napokon špecifická súvislosť medzi ustanoveniami kapitoly 13 zamýšľanej dohody a obchodom medzi Úniou a Singapurskou republikou vyplýva tiež zo skutočnosti, že porušenie ustanovení v oblasti sociálnej ochrany pracovníkov a ochrany životného prostredia nachádzajúcich sa v tejto kapitole umožňuje v súlade s obyčajovým pravidlom medzinárodného práva kodifikovaným v článku 60 ods. 1 Viedenského dohovoru o zmluvnom práve podpísaného 23. mája 1969 vo Viedni (Zbierka zmlúv Spojených národov, zv. 1155, s. 331, ďalej len „Viedenský dohovor“), ktorý sa uplatňuje na vzťahy medzi Úniou a tretími štátmi (pozri v súvislosti s uplatnením obyčajových pravidiel kodifikovaných vo Viedenskom dohovore na zahraničné vzťahy Únie rozsudky z 25. februára 2010, Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, body 41 a 42, ako aj z 21. decembra 2016, Rada/Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, body 100, 107, 110 a 113), aby druhá zmluvná strana ukončila liberalizáciu tohto obchodu stanovenú v iných ustanoveniach tejto dohody alebo ju pozastavila.
162. V dôsledku toho treba konštatovať, že táto kapitola 13 má v zamýšľanej dohode významné miesto.
163. Bolo by navyše nekoherentné domnievať sa, že ustanovenia, ktorých cieľom je liberalizovať obchod medzi Úniou a tretím štátom, patria do spoločnej obchodnej politiky a ustanovenia, ktorých cieľom je zabezpečiť, aby táto liberalizácia obchodu rešpektovala trvalo udržateľný rozvoj, do nej nepatria. Obchodovanie v súlade s cieľom trvalo udržateľného rozvoja je, ako bolo uvedené v bode 147 tohto stanoviska, neoddeliteľnou súčasťou tejto politiky.
164. Samozrejme výlučnú právomoc Únie stanovenú v článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ nemožno použiť na úpravu úrovne sociálnej ochrany a ochrany životného prostredia na príslušných územiach zmluvných strán. Prijatie takýchto pravidiel patrí do rozdelenia právomocí medzi Úniou a členskými štátmi stanoveného najmä v článku 3 ods. 1 písm. d) a článku 3 ods. 2, ako aj článku 4 ods. 2 písm. b) a e) ZFEÚ. Článok 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ nemá prednosť pred týmito ostatnými ustanoveniami Zmluvy o FEÚ, keďže článok 207 ods. 6 ZFEÚ okrem iného stanovuje, že „výkonom právomocí prenesených... v oblasti spoločnej obchodnej politiky nie je dotknuté rozdelenie právomocí medzi Úniou a členskými štátmi...“.
165. V prejednávacom prípade však z článku 13.1 ods. 4 zamýšľanej dohody vyplýva, že zmluvné strany „nezamýšľajú harmonizovať svoje právne predpisy v oblasti práce alebo životného prostredia“ a z článku 13.2 ods. 1 tejto dohody vyplýva, že zmluvné strany si navzájom uznávajú svoje právo stanoviť vlastné úrovne environmentálnej a sociálnej ochrany a prijať alebo náležite zmeniť svoje právne úpravy a politiky v súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami v tejto oblasti.
166. Zo všetkých predchádzajúcich skutočností vyplýva, že ustanovenia kapitoly 13 zamýšľanej dohody nemajú za cieľ upravovať úroveň sociálnej ochrany a ochrany životného prostredia na príslušných územiach zmluvných strán, ale upravovať obchod medzi Úniou a Singapurskou republikou tak, že liberalizáciu tohto obchodu podmieňujú povinnosťou zmluvných strán dodržiavať svoje medzinárodné záväzky v oblasti sociálnej ochrany pracovníkov a ochrany životného prostredia.
167. Z uvedených skutočností vyplýva, že kapitola 13 zamýšľanej dohody patrí na základe kritérií pripomenutých v bode 36 tohto stanoviska do spoločnej obchodnej politiky a v dôsledku toho do výlučnej právomoci Únie uvedenej v článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ.

O právomoci uvedenej v článku 3 ods. 2 ZFEÚ

Závazky týkajúce sa služieb v oblasti dopravy

168. Z dôvodov vysvetlených v bodoch 56 až 68 tohto stanoviska ak sa záväzky nachádzajúce sa v kapitole 8 zamýšľanej dohody týkajú služieb medzinárodnej námornej dopravy, železničnej dopravy, cestnej dopravy a vnútrozemskej vodnej dopravy, ako aj služieb, ktoré sú neodmysliteľne spojené s týmito dopravnými službami, nepatria do spoločnej obchodnej politiky a musia byť schválené v súlade s rozdelením právomocí medzi Úniou a členskými štátmi v oblasti spoločnej dopravnej politiky.
169. Táto spoločná politika sa spravuje hlavou VI tretej časti Zmluvy o FEÚ, ktorá obsahuje články 90 až 100 ZFEÚ. Tento posledný uvedený článok vo svojom odseku 1 stanovuje, že ustanovenia uvedenej hlavy sa uplatňujú na železničnú dopravu, ako aj na cestnú dopravu a vnútrozemskú vodnú dopravu a vo svojom odseku 2 priznáva normotvorcovi Únie právo prijať všetky primerané ustanovenia upravujúce námornú a leteckú dopravu. Článok 91 ods. 1 ZFEÚ oprávňuje uvedeného normotvorcu prijať v rámci spoločnej obchodnej politiky „spoločné pravidlá“.
170. Súdny dvor v bode 17 svojho rozsudku z 31. marca 1971, Komisia/Rada (22/70, EU:C:1971:32), uviedol, že ak Únia prijala ustanovenia, ktoré v akejkoľvek forme zakotvujú spoločné pravidlá, členské štáty nesmú, či už individuálne alebo spoločne, dohodnúť s tretími štátmi záväzky, ktoré ovplyvňujú tieto pravidlá (pozri tiež napríklad rozsudok z 5. novembra 2002, Komisia/Dánsko, C-467/98, EU:C:2002:625, body 77 až 80).
171. V súlade s touto judikatúrou článok 216 ZFEÚ priznáva Únii právomoc uzavrieť najmä akúkoľvek medzinárodnú dohodu, ktorou „môžu byť dotknuté spoločné pravidlá alebo pozmenený rozsah ich pôsobnosti“.
172. V súlade s článkom 3 ods. 2 ZFEÚ má teda Únia výlučnú právomoc uzatvárať takéto dohody.
173. Komisia sa domnieva, že záväzky nachádzajúce sa v kapitole 8 zamýšľanej dohody týkajúce sa oblasti dopravy sa môžu dotknúť spoločných pravidiel alebo pozmeniť rozsah ich pôsobnosti. Parlament, na rozdiel od Rady a členských štátov, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, s týmto stanoviskom súhlasí.
174. Túto otázku je potrebné preskúmať pre všetky typy dopravy uvedené v listine záväzkov pripojenej ku kapitole 8 zamýšľanej dohody. Vzhľadom na osobitnú pozornosť, ktorá je v tejto dohode venovaná námornej doprave, je námorná doprava preskúmaná ako prvá.

— Námorná doprava

175. Hoci kapitola 8 zamýšľanej dohody vylučuje vo svojich článkoch 8.3 a 8.9, v bode 11.A dodatkov 8-A-1 a 8-B-1, ako aj v bode 16.A dodatkov 8-A-2 a 8-A-3 príloh tejto kapitoly vnútroštátnu námornú kabotáž zo svojej pôsobnosti, medzinárodnej námornej doprave venuje jeden pododdiel. Tento pododdiel obsahuje článok 8.56 tejto dohody, ktorý znie:

„1. V tomto pododdiele sa stanovujú zásady, pokiaľ ide o liberalizáciu služieb medzinárodnej námornej dopravy podľa oddielov B (Cezhraničné poskytovanie služieb), C (Usadenie sa) a D (Dočasná prítomnosť fyzických osôb na obchodné účely).

2. Na účely tohto pododdielu:

„medzinárodná námorná doprava“ zahŕňa dopravné operácie „od dverí k dverám“ a multimodálne dopravné operácie, ktoré predstavujú prepravu tovaru s jednotným prepravným dokladom, pri ktorej sa využíva viac než jeden druh dopravy a ktorej časť prebieha po mori, a na tento účel zahŕňa právo priamo uzatvárať zmluvy s poskytovateľmi iných druhov dopravy.

3. Pokiaľ ide o medzinárodnú námornú dopravu, zmluvné strany sa dohodli, že zabezpečia účinné uplatňovanie zásad neobmedzeného prístupu k nákladom na komerčnom základe, slobody poskytovania služieb medzinárodnej námornej dopravy, ako aj národného zaobchádzania v rámci poskytovania takýchto služieb.

Vzhľadom na existujúcu úroveň liberalizácie medzi zmluvnými stranami v oblasti medzinárodnej námornej dopravy:

- a) zmluvné strany budú účinne uplatňovať zásadu neobmedzeného prístupu na trhy a k obchodu v oblasti medzinárodnej námornej dopravy na komerčnom a nediskriminačnom základe a
- b) každá zmluvná strana poskytne lodiam, ktoré sa plavia pod vlajkou druhej zmluvnej strany alebo sú prevádzkované poskytovateľmi služieb druhej zmluvnej strany, zaobchádzanie nie nepriaznivejšie, než aké poskytuje svojim vlastným lodiam alebo lodiam ktorejkoľvek tretej krajiny, podľa toho, ktoré z týchto podmienok sú výhodnejšie, pokiaľ ide, okrem iného, o vstup do prístavov, používanie infraštruktúry a pomocné námorné služby v prístavoch, ako aj o súvisiace poplatky a platby, colné zariadenia a prístup k prístaviskám a infraštruktúre na nakládku a vykládku.

4. Pri uplatňovaní týchto zásad zmluvné strany:

- a) nezačlenia do budúcich dohôd s tretími krajinami týkajúcich sa služieb námornej dopravy, vrátane voľne uloženého suchého a kvapalného nákladu a pravidelnej námornej dopravy, ustanovenia o delení nákladu a v prípade, že takéto ustanovenie o delení nákladu existujú v predchádzajúci dohodách, ich v primeranom čase zrušia a
- b) dňom nadobudnutia platnosti tejto dohody zrušia všetky jednostranné opatrenia a administratívne, technické a iné prekážky, ktoré by mohli predstavovať skryté obmedzenie alebo ktoré by mohli mať diskriminačné účinky na slobodné poskytovanie služieb v medzinárodnej námornej doprave, a žiadne takéto opatrenia a prekážky nezavedú.

5. Každá zmluvná strana povolí poskytovateľom služieb medzinárodnej námornej dopravy druhej zmluvnej strany usadenie sa na jej území, a to za podmienok usadenia sa a vyvíjania činností v súlade s podmienkami zapísanými v jej listine špecifických záväzkov.

6. Zmluvné strany umožnia poskytovateľom služieb medzinárodnej námornej dopravy druhej zmluvnej strany za primeraných a nediskriminačných podmienok použitie týchto služieb v prístave:

- a) pilotáž;
- b) pomoc s remorkérmi a vlečnými loďami;
- c) zásobovanie;
- d) [zásobovanie] pohonnými látkami a vodou;
- e) zber odpadu a zneškodňovanie balastnej vody;
- f) služby kapitána prístavu;

- g) navigačná pomoc a
- h) prevádzkové služby na pobreží, ktoré sú z hľadiska fungovania lode nevyhnutné, vrátane komunikácie, dodávok vody a elektrickej energie, zariadení na núdzové opravy, kotviska, prístaviska a súvisiacich služieb.“
176. Tento článok 8.56 treba vykladať v spojení so špecifickými záväzkami, ktoré sú pripojené ku kapitole 8 zamýšľanej dohody. Články 8.7 a 8.12 tejto dohody stanovujú, že „odvetvia liberalizované zmluvnou stranou... a obmedzenia... formulované ako výhrady,... sa uvádzajú v listine špecifických záväzkov dotknutej zmluvnej strany“.
177. Z bodu 11.A dodatkov 8-A-1 a 8-B-1 príloh tejto kapitoly vyplýva, že Únia a Singapurská republika nijako neobmedzili záväzky uvedené v tomto článku 8.56 v súvislosti s cezhraničným poskytovaním medzinárodnej námornej dopravy (spôsoby 1 a 2).
178. Naopak, pokiaľ ide o poskytovanie služieb medzinárodnej námornej dopravy prostredníctvom prítomnosti fyzických osôb (spôsob 4), treba uviesť, že zamýšľaná dohoda zachováva v oblasti vzťahov medzi Úniou a Singapurskou republikou status quo. Z bodu 16.A dodatku 8-A-3 príloh kapitoly 8 tejto dohody, podľa ktorého môže Únia zachovať v platnosti požiadavky štátnej príslušnosti, a z bodu 11.A dodatku 8-B-1 týchto istých príloh, podľa ktorého Singapurská republika nemusí liberalizovať poskytnutie takýchto služieb podľa spôsobu 4, vyplýva, že zmluvné strany sa nezaviazali liberalizovať tento spôsob poskytnutia služieb.
179. V súvislosti s poskytovaním služieb medzinárodnej námornej dopravy prostredníctvom obchodnej prítomnosti na území druhej zmluvnej strany (spôsob 3), je záväzok stanovený v článku 8.56 ods. 5 zamýšľanej dohody, podľa ktorého každá zmluvná strana povolí poskytovateľom služieb medzinárodnej námornej dopravy druhej zmluvnej strany usadenie sa na jej území, obmedzený v bode 16.A dodatku 8-A-2 a bode 11.A dodatku 8-B-1 príloh kapitoly 8 zamýšľanej dohody, ktoré limitujú možnosť poskytovateľov z druhého zmluvného štátu usadiť sa na účely prevádzkovania lodí plaviacich sa pod vlajkou štátu usadenia.
180. Na účely posúdenia, či sa tieto záväzky v súvislosti so službami poskytovanými prostredníctvom spôsobov 1 a 2 a v obmedzenom rozsahu pre služby poskytované prostredníctvom spôsobu 3 „môžu dotknúť spoločných pravidiel alebo pozmeniť rozsah ich pôsobnosti“ v zmysle článku 3 ods. 2 ZFEÚ, je potrebné vychádzať z ustálenej judikatúry Súdneho dvora, podľa ktorej toto riziko existuje, pokiaľ tieto záväzky patria do oblasti uplatnenia uvedených pravidiel [pozri najmä rozsudok zo 4. septembra 2014, Komisia/Rada, C-114/12, EU:C:2014:2303, bod 68; stanovisko 1/13 (Prístupenie tretích štátov k Haagskemu dohovoru), zo 14. októbra 2014, EU:C:2014:2303, bod 71; rozsudok z 26. novembra 2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, bod 29, a stanovisko 3/15 (Marrákešská zmluva o uľahčení prístupu k uverejneným dielam), zo 14. februára 2017, EU:C:2017:114, bod 105].
181. Konštatovanie takého rizika nepredpokladá úplnú zhodu oblastí upravených medzinárodnými záväzkami a právnou úpravou Únie. Takéto medzinárodné záväzky sa môžu dotknúť pôsobnosti spoločných pravidiel Únie alebo ju pozmeniť, ak takéto záväzky patria do oblasti, ktorá je už vo veľkom rozsahu upravená uvedenými pravidlami [pozri stanovisko 1/03 (Nový Lugánsky dohovor), zo 7. februára 2006, EU:C:2006:81, bod 126; rozsudok zo 4. septembra 2014, Komisia/Rada, C-114/12, EU:C:2014:2303, body 69 a 70; stanovisko 1/13 (Prístupenie tretích štátov k Haagskemu dohovoru), zo 14. októbra 2014, EU:C:2014:2303, bod 72 a 73, ako aj stanovisko 3/15 (Marrákešská zmluva o uľahčení prístupu k uverejneným dielam), zo 14. februára 2017, EU:C:2017:114, body 106 a 107].
182. V prejednávacom prípade je oblasť, ktorej sa týkajú záväzky uvedené vyššie, z väčšej časti pokrytá spoločnými pravidlami stanovenými v nariadení č. 4055/86, ktoré upravuje uplatňovanie zásady slobody poskytovať služby na námornú dopravu medzi členskými štátmi a medzi členskými štátmi a tretími krajinami.

183. Toto nariadenie vo svojom článku 1 určuje dve kategórie osôb, na ktoré sa vzťahuje slobodné poskytovanie služieb v odvetví medzinárodnej námornej dopravy, a to na jednej strane štátnych príslušníkov členského štátu, ktorí sú usadení v členskom štáte inom, ako je štát osoby, pre ktorú sú služby určené, a na druhej strane štátnych príslušníkov členského štátu usadených v treťom štáte, ako aj plavebné spoločnosti usadené v treťom štáte a kontrolované štátnymi príslušníkmi členského štátu.
184. Normotvorca Únie tiež formuloval požiadavku väzby, keď použitím výrazu „ak sú ich lode registrované v tomto členskom štáte v súlade s jeho zákonodarstvom“ v článku 1 ods. 2 uvedeného nariadenia uviedol, že štátni príslušníci členského štátu, ktorí operujú z prevádzkarne nachádzajúcej sa v tretej krajine, sú vylúčení zo slobodného poskytovania služieb, ak ich lode neplávajú pod vlajkou tohto členského štátu (pozri rozsudok z 8. júla 2014, *Fonship a Svenska Transportarbetareförbundet*, C-83/13, EU:C:2014:2053, bod 34).
185. V takto ohraničenom rozsahu nariadenie č. 4055/86 rozširuje slobodné poskytovanie služieb na služby v odvetví medzinárodnej námornej dopravy.
186. Okrem toho vo svojom článku 1 ods. 3 spresňuje, že „ustanovenia článkov [51 až 54 ZFEÚ] sa vzťahujú na všetky záležitosti obsiahnuté v tomto nariadení“.
187. V článku 6 ods. 1 a 2 tohto nariadenia sa dodáva:
- „1. Ak štátni príslušníci členského štátu alebo plavebné spoločnosti... usúdia, že sú ohrození situáciou, v ktorej nemajú dostatočnú príležitosť zapojiť sa do obchodu do a z príslušného tretieho štátu, dotknutý členský štát čo najskôr informuje iné členské štáty a Komisiu.
2. Rada na návrh Komisie... rozhodne o potrebných opatreniach. Takéto opatrenia môžu zahŕňať... rokovanie a uzavretie dohôd o delbe nákladu.“
188. Na poskytovanie služieb námornej dopravy medzi Úniou a Singapurskou republikou sa vzťahujú spoločné pravidlá stanovené nariadením č. 4055/86. Tieto pravidlá priznávajú poskytovateľom týchto služieb usadeným v členskom štáte, ako aj štátnym príslušníkom členského štátu, ktorí kontrolujú plavebnú spoločnosť nachádzajúcu sa v Singapure a poskytujúcu takéto služby prostredníctvom lode plávajúcej pod vlajkou členského štátu v zásade slobodný prístup k obchodovaniu do a z príslušného tretieho štátu. Naopak, poskytovatelia služieb námornej dopravy medzi Úniou a uvedeným tretím štátom, ktorí nespĺňajú tieto požiadavky väzby, takýto prístup nemajú.
189. Záväzky nachádzajúce sa v zamýšľanej dohode sa významne dotýkajú pôsobnosti spoločných pravidiel stanovených nariadením č. 4055/86, pokiaľ ide o služby námornej dopravy medzi Úniou a Singapurskou republikou, alebo ju menia.
190. Z článku 8.56 ods. 3 tejto dohody totiž vyplýva, že poskytovatelia služieb námornej dopravy z Únie, ako aj štátni príslušníci členského štátu, ktorí kontrolujú plavebnú spoločnosť usadenú v Singapure, majú slobodný prístup k obchodu do a z tohto tretieho štátu, pričom sa nevyžaduje, aby sa ich lode plavili pod vlajkou členského štátu. Tento režim sa podstatne líši od režimu zavedeného nariadením č. 4055/86.
191. Pravidlá stanovené v článku 6 tohto nariadenia sú tiež dotknuté zamýšľanou dohodou. Zatiaľ čo z tohto článku 6 vyplýva, že Rada môže povoliť rokovanie a uzavretie dohôd o delbe nákladu, ak štátny príslušník alebo plavebná spoločnosť z členského štátu usúdia, že nemajú dostatočnú príležitosť zapojiť sa do obchodu do a z príslušného tretieho štátu, článok 8.56 ods. 4 tejto dohody stanovuje postupné odstraňovanie takýchto dohôd.

192. V dôsledku toho sa záväzky zamýšľanej dohody týkajúce sa služieb námornej dopravy medzi Úniou a Singapurskou republikou môžu dotknúť spoločných pravidiel stanovených v nariadení č. 4055/86, ktoré sa uplatňujú na poskytovanie týchto služieb, alebo ho pozmeniť.
193. Právomoc Únie schváliť tieto záväzky je teda podľa článku 3 ods. 2 ZFEÚ výlučná.
194. To isté platí pre záväzky, ktorých cieľom je doplniť prístup k uvedeným dopravným službám slobodným prístupom k vedľajším službám, ktoré sú s nimi neoddeliteľne spojené, vymenovaným v článku 8.56 ods. 6 zamýšľanej dohody, ako aj v bode 12 dodatku 8-A-1, bode 17 dodatkov 8-A-2 a 8-A-3 a bode 11 dodatku 8-B-1 príloh kapitoly 8 uvedenej dohody.

– Železničná doprava

195. Zo zásad uvedených v kapitole 8 zamýšľanej dohody zhrnutých v bode 51 tohto stanoviska, v spojení s bodom 11.C dodatku 8-A-1, bodom 16.C dodatkov 8-A-2 a 8-A-3, ako aj bodom 11.B dodatku 8-B-1 príloh tejto kapitoly vyplýva, že táto dohoda má za cieľ liberalizovať železničné dopravné služby medzi Úniou a Singapurskou republikou poskytnuté prostredníctvom spôsobov 2 a 3.
196. Vzhľadom na to sa Únia zaväzuje v tomto sektore umožniť singapurským poskytovateľom služieb prístup k železničnej sieti a železničným činnostiam v Únii a prípadne sa v nej usadiť, a to za podmienok, ktoré nie sú nepriaznivejšie, než aké sa vzťahujú na poskytovateľov služieb z Únie. Singapurská republika sa podobne zaväzuje vo vzťahu k poskytovateľom služieb z Únie v súvislosti s prístupom k železničnej sieti a železničným činnostiam na jej území.
197. Uvedené záväzky Únie patria do oblasti, ktorá je vo významnej miere pokrytá spoločnými pravidlami Únie.
198. Nie nepriaznivejšie podmienky, ktoré sú poskytnuté singapurským poskytovateľom služieb podľa týchto záväzkov v súvislosti s prístupom k železničnej sieti a železničným činnostiam v Únii a usadením sa v nej, sa zhodujú s prvkami upravenými pravidlami jednotného európskeho železničného priestoru stanovenými smernicou 2012/34.
199. Táto smernica prijatá na základe článku 91 ZFEÚ vo svojom odôvodnení 7 stanovuje, že „zásada slobody poskytovania služieb [sa uplatňuje] v železničnom sektore, berúc do úvahy špecifické charakteristiky tohto sektora“. Z článku 1 tejto smernice vyplýva, že táto smernica „sa uplatňuje na používanie železničnej infraštruktúry na... železničnú dopravu“ a najmä „stanovuje pravidlá vzťahujúce sa na správu železničnej infraštruktúry a na činnosti železničnej dopravy železničných podnikov, ktoré sú usadené alebo majú byť usadené v niektorom z členských štátov“, ako aj „kritériá týkajúce sa vydávania, obnovovania alebo zmeny licencií určených pre železničné podniky, ktoré sú usadené alebo sa usadia v Únii“.
200. V súlade so záväzkami vyplývajúcimi zo zamýšľanej dohody sa od nadobudnutia platnosti tejto dohody bude na služby železničnej dopravy poskytované singapurskými poskytovateľmi služieb v Únii vzťahovať režim prístupu a usadenia, ktorý bude pokrývať rovnaké prvky ako režim vytvorený smernicou 2012/34 a ktorý navyše nemôže byť nepriaznivejší ako tento režim.
201. Ako Súdny dvor už konštatoval, ak dohoda medzi Úniou a tretím štátom stanovuje, že na medzinárodné vzťahy, ktorých sa táto dohoda týka, sa uplatnia pravidlá, ktoré sa vo veľkej miere prekrývajú so spoločnými pravidlami Únie uplatniteľnými v situáciách vnútri Spoločenstva, dohodu takéhoto typu treba považovať za dohodu, ktorá sa môže dotknúť rozsahu pôsobnosti týchto spoločných pravidiel alebo ho môže pozmeniť. Aj keď neexistuje rozpor s uvedenými spoločnými pravidlami, môže byť ovplyvnený ich zmysel, pôsobnosť a účinnosť [pozri najmä stanovisko 1/03

(Nový Lugánsky dohovor), zo 7. februára 2006, EU:C:2006:81, body 143 a 151 až 153; stanovisko 1/13 (Prístup tretích štátov k Haagskemu dohovoru), zo 14. októbra 2014, EU:C:2014:2303, body 84 až 90, ako aj rozsudok z 26. novembra 2014, Green Network, C-66/13, EU:C:2014:2399, body 48 a 49].

202. Keďže záväzky obsiahnuté v zamýšľanej dohode v súvislosti so službami železničnej dopravy patria do oblasti, ktorá je už z väčšej časti upravená spoločnými pravidlami Únie, a pôsobnosť týchto pravidiel môže byť týmito záväzkami dotknutá alebo pozmenená, právomoc Únie schváliť tieto záväzky je podľa článku 3 ods. 2 ZFEÚ výlučná.

203. To isté samozrejme platí aj pre záväzky, ktorých cieľom je doplniť prístup k uvedeným dopravným službám slobodným prístupom k vedľajším službám, ktoré sú s nimi neoddeliteľne spojené, vymenovaným v bode 12 dodatku 8-A-1, bode 17 dodatku 8-A-2 a bode 11 dodatku 8-B-1 príloh kapitoly 8 zamýšľanej dohody.

– Cestná doprava

204. Zo zásad uvedených v kapitole 8 zamýšľanej dohody zhrnutých v bode 51 tohto stanoviska, v spojení s bodom 11.D dodatku 8-A-1, bodom 16.D dodatkov 8-A-2 a 8-A-3, ako aj bodom 11.C dodatku 8-B-1 príloh tejto kapitoly vyplýva, že táto dohoda má za cieľ liberalizovať v plnom rozsahu služby cestnej dopravy medzi Úniou a Singapurom poskytnuté prostredníctvom spôsobu 2 a v určitom rozsahu aj služby poskytnuté prostredníctvom spôsobov 3 a 4.

205. Únia sa zaväzuje umožniť singapurským poskytovateľom služieb poskytovať v Únii služby prepravy cestujúcich a nákladnej dopravy za podmienok, ktoré nie sú nepriaznivejšie, než aké sa vzťahujú na poskytovateľov služieb z Únie. Singapurská republika sa podobne zaväzuje vo vzťahu k poskytovateľom služieb z Únie.

206. Uvedené záväzky Únie patria do oblasti, ktorá je vo významnej miere pokrytá spoločnými pravidlami Únie.

207. Nie nepriaznivejšie podmienky, ktoré sú poskytnuté singapurským poskytovateľom služieb podľa týchto záväzkov v súvislosti s poskytovaním služieb cestnej dopravy v Únii sa vo veľkej miere zhodujú s prvkami, ktoré sú upravené spoločnými pravidlami stanovenými v nariadeniach č. 1071/2009, 1072/2009 a 1073/2009.

208. Tieto nariadenia, ktoré patria do spoločnej dopravnej politiky, stanovujú vo svojom článku 1 spoločné pravidlá týkajúce sa prístupu k „povolaniu prevádzkovateľa cestnej dopravy a výkonu tohto povolania“, prístupu na „trh medzinárodnej nákladnej cestnej dopravy [v Únii]“ a prístupu k „medzinárodnej preprave osôb autokarmi a autobusmi [v Únii]“.

209. V súlade so záväzkami obsiahnutými v zamýšľanej dohode sa od nadobudnutia účinnosti tejto dohody bude na služby cestnej dopravy poskytované singapurskými poskytovateľmi služieb v Únii vzťahovať režim prístupu, ktorý bude pokrývať rovnaké prvky, ako sú režimy vytvorené predovšetkým nariadeniami č. 1072/2009 a 1073/2009, a ktorý navyše nemôže byť nepriaznivejší ako tieto režimy.

210. Z rovnakých dôvodov, ako sú vysvetlené v bode 201 tohto stanoviska, je potrebné dospieť k záveru, že takéto medzinárodné záväzky patria do oblasti, ktorá je už z väčšej časti upravená spoločnými pravidlami Únie a pôsobnosť týchto pravidiel môže byť týmito záväzkami dotknutá alebo pozmenená.

211. Právomoc Únie schváliť záväzky týkajúce sa služieb cestnej dopravy je teda podľa článku 3 ods. 2 ZFEÚ výlučná.

212. To isté samozrejme platí aj pre záväzky týkajúce sa vedľajších služieb, ktoré sú neoddeliteľne spojené s uvedenými dopravnými službami, vymenované v bode 12 dodatku 8-A-1, bode 17 dodatku 8-A-2 a bode 11 dodatku 8-B-1 príloh kapitoly 8 zamýšľanej dohody.

– Vnútrozemská vodná doprava

213. V zamýšľanej dohode nie je spomenutá vnútrozemská vodná doprava, ktorá ostáva obmedzená na územie Únie a Singapurskej republiky a podľa článkov 8.7 a 8.12 zamýšľanej dohody sa na ňu nevzťahuje liberalizácia upravená v kapitole 8 tejto dohody.

214. Ani vnútrozemská vodná doprava medzi členskými štátmi Únie, hoci je uvedená v listine špecifických záväzkov Únie pre služby poskytnuté prostredníctvom spôsobov 1 až 3, nie je liberalizovaná. Z dôvodov obmedzení vymenovaných v bode 11.B dodatku 8-A-1 a bode 16.B dodatku 8-A-2 príloh kapitoly 8 zamýšľanej dohody singapurskí podnikatelia v podstate nemajú právo na prístup k týmto dopravným činnostiam.

215. Tieto dodatky stanovujú najmä právo na zachovanie požiadaviek štátnej príslušnosti. Okrem toho územia trinástich členských štátov sú vylúčené z cezhraničného poskytovania týchto dopravných služieb. Z dôvodu geografickej polohy týchto členských štátov sú vnútrozemské vodné cesty, ktoré nie sú dotknuté týmto vylúčením, obmedzené najmä na vnútrozemské vodné cesty spájajúce Nemecko, Rakúsko, Francúzsko, Luxembursko a Holandsko a vodné cesty spájajúce Belgicko, Francúzsko a Holandsko. Prístup k týmto vodným cestám je však podľa existujúcich dohôd vyhradený, pričom zachovanie týchto dohôd bez ich rozšírenia na singapurských podnikateľov je výslovne stanovené v uvedených dodatkoch.

216. Z toho vyplýva, že so zmienkou o vnútrozemskej vodnej doprave v zamýšľanej dohode súvisia nanajvýš len veľmi obmedzené záväzky.

217. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že pri skúmaní právomoci na uzavretie medzinárodnej dohody netreba zohľadňovať ustanovenia tejto dohody, ktorých rozsah pôsobnosti je mimoriadne obmedzený [pozri najmä stanovisko 1/08 (Dohody o zmene listín špecifických záväzkov v rámci GATS), z 30. novembra 2009, EU:C:2009:739, bod 166 a citovanú judikatúru]. V prejednávacom prípade teda treba určiť povahu právomoci Únie v súvislosti so záväzkami uvedenými v kapitole 8 zamýšľanej dohody v oblasti dopravy s ohľadom na záväzky týkajúce sa námornej, železničnej a cestnej dopravy. Keďže z dôvodov uvedených v bodoch 175 až 212 tohto stanoviska Únia má na základe článku 3 ods. 2 ZFEÚ výlučnú právomoc na schválenie týchto záväzkov, možno vyvodiť, že na základe tohto konštatovania a konštatovania uvedeného v bode 69 tohto stanoviska, má výlučnú právomoc, pokiaľ ide o uvedenú kapitolu 8 v celom jej rozsahu.

218. Na rozdiel od tvrdenia Írska tento záver nie je vyvrátený Protokolom (č. 21) o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluvám o EÚ a o FEÚ. V tejto súvislosti stačí uviesť, že tento protokol sa netýka spoločnej obchodnej politiky a spoločnej dopravnej politiky, a stačí pripomenúť, že protokoly, ktoré sa prípadne uplatňujú, sú určené účelom a obsahom predmetného aktu, a nie opačne (pozri analogicky rozsudok z 22. októbra 2013, Komisia/Rada, C-137/12, EU:C:2013:675, bod 74 a 75). Keďže zamýšľaná dohoda sa netýka aspektov upravených treťou časťou hlavy V Zmluvy o FEÚ, uvedený protokol nie je v rámci tohto konania relevantný. To isté platí v súvislosti s Protokolom (č. 22) o postavení Dánska, ktorý je pripojený k Zmluvám o EÚ a o FEÚ, ako Dánske kráľovstvo uviedlo na pojednávaní.

Závazky týkajúce sa verejného obstarávania služieb v oblasti dopravy

219. Ako bolo uvedené v bode 77 tohto stanoviska, v rozsahu, v akom sa záväzky nachádzajúce sa v kapitole 10 zamýšľanej dohody týkajú verejného obstarávania služieb medzinárodnej námornej dopravy, železničnej dopravy, cestnej dopravy a vnútrozemskej vodnej dopravy, ako aj služieb, ktoré sú neodmysliteľne spojené s týmito dopravnými službami, tieto záväzky nepatria do spoločnej obchodnej politiky.
220. Za týchto podmienok je vhodné preskúmať, či Únia má, pokiaľ ide o záväzky týkajúce sa týchto verejných obstarávaní služieb, výlučnú vonkajšiu právomoc podľa článku 3 ods. 2 ZFEÚ.
221. Ako bolo uvedené v bodoch 75 a 76 tohto stanoviska, kapitola 10 zamýšľanej dohody obsahuje množstvo pravidiel upravujúcich postupy vo verejnom obstarávaní v Únii a Singapurskej republike s cieľom zaistiť, aby zadávanie verejných zákaziek prebiehalo v súlade so zásadou zákazu diskriminácie a zásadou transparentnosti.
222. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES (Ú. v. EÚ L 94, 2014, s. 65), ako aj smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/25/EÚ z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/ES (Ú. v. EÚ L 94, 2014, s. 243) vytvárajú súbor spoločných pravidiel, ktoré majú v podstate za cieľ zabezpečiť, aby postupy vo verejnom obstarávaní, okrem iného v odvetví dopravy, boli v rámci Únie v súlade s rovnakými zásadami, ako spresňuje odôvodnenie 1 a článok 18 smernice 2014/24, a tak isto aj odôvodnenie 2 a článok 36 smernice 2014/25.
223. Od nadobudnutia účinnosti zamýšľanej dohody sa budú na prístup singapurských poskytovateľov k verejnému obstarávaniu Únie v oblasti dopravy vzťahovať záväzky, ktoré pokrývajú rovnaké prvky, ako sú upravené smernicami 2014/24 a 2014/25.
224. V dôsledku toho v súlade s judikatúrou pripomenutou v bode 201 tohto stanoviska Únia disponuje výlučnou vonkajšou právomocou podľa článku 3 ods. 2 ZFEÚ na medzinárodné záväzky v oblasti verejného obstarávania služieb v odvetví dopravy obsiahnuté v kapitole 10 tejto dohody, pretože tieto záväzky patria do oblasti, ktorá je už z väčšej časti upravená spoločnými pravidlami Únie a môže byť týmito záväzkami dotknutá alebo pozmenená.

Závazky v oblasti iných než priamych investícií

225. Vzhľadom na dôvody vysvetlené v bodoch 80 až 109 tohto stanoviska záväzky nachádzajúce sa v oddiele A kapitoly 9 zamýšľanej dohody v súvislosti s ochranou investícií patria do spoločnej obchodnej politiky Únie, a teda do jej výlučnej právomoci podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ, pretože sa týkajú „priamych zahraničných investícií“ v zmysle článku 207 ods. 1 ZFEÚ medzi Úniou a Singapurskou republikou.
226. Teraz je potrebné určiť, či Únia má výlučnú právomoc podľa článku 3 ods. 2 ZFEÚ aj v rozsahu, v akom sa uvedený oddiel A týka iných zahraničných investícií medzi Úniou a uvedeným tretím štátom.
227. V tejto súvislosti treba najskôr pripomenúť, že iné než priame zahraničné investície môžu spočívať okrem iného v nadobúdaní cenných papierov na kapitálovom trhu s úmyslom uskutočniť finančné investície bez úmyslu získať vplyv a kontrolu nad riadením podniku („portfóliové“ investície), a takéto investície predstavujú pohyb kapitálu v zmysle článku 63 ZFEÚ (pozri najmä rozsudky

z 28. septembra 2006, Komisia/Holandsko, C-282/04 a C-283/04, EU:C:2006:284, bod 19; z 21. októbra 2010, Idryma Typou, C-81/09, EU:C:2010:622, bod 48, ako aj z 10. novembra 2011, Komisia/Portugalsko, C-212/09, EU:C:2011:717, bod 47).

228. Ako uviedla generálna advokátka v bode 367 svojich návrhov, iné typy investícií než nadobúdanie cenných papierov, ako napríklad niektoré kategórie investícií do nehnuteľného majetku alebo využitie pôžičky, predstavujú tiež investície, ktorých sa týka kapitola 9 zamýšľanej dohody, a môžu rovnako ako nadobúdanie cenných papierov predstavovať pohyb kapitálu alebo platieb.
229. Komisia, ktorá vychádza hlavne z judikatúry pripomenutej v bode 201 tohto stanoviska, podľa ktorej sa dohoda uzatvorená Úniou môže „dotýkať“ spoločných pravidiel Únie v zmysle článku 3 ods. 2 ZFEÚ aj v prípade, že v nej nedochádza k rozporu s týmito spoločnými pravidlami, tvrdí, že oddiel A kapitoly 9 zamýšľanej dohody sa môže dotknúť článku 63 ZFEÚ, a teda patrí do výlučnej právomoci Únie uvedenej v tomto článku 3 ods. 2.
230. Ako však uviedla Rada a členské štáty, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, uvedenú judikatúru nemožno uplatniť na situáciu, v ktorej je dotknutým pravidlom Únie ustanovenie Zmluvy o FEÚ, a nie pravidlo prijaté na jej základe.
231. Na jednej strane táto judikatúra, ktorej podstata je vyjadrená v poslednej časti vety odseku 2 článku 3 ZFEÚ, vychádza z rozsudku z 31. marca 1971, Komisia/Rada (22/70, EU:C:1971:32).
232. V bodoch 17 až 19 tohto rozsudku Súdny dvor vyjadril nasledujúce úvahy:
- „17 ... osobitne v každom prípade, keď Spoločenstvo na vykonanie niektorej spoločnej politiky uvedenej v Zmluve prijme ustanovenia, ktoré v akejkolvek forme zakladajú spoločné pravidlá, členské štáty už nemajú právo individuálne a ani spoločne vstupovať do takých zmluvných záväzkov s tretími štátmi, ktoré by mohli mať vplyv na tieto pravidlá;
- 18 ... podľa toho, ako dochádza k prijímaniu spoločných pravidiel, môže iba Spoločenstvo plniť a vykonať v celom rozsahu pôsobnosti právneho poriadku Spoločenstva zmluvné záväzky dohodnuté s tretími štátmi;
- 19 ... preto nemožno pri vykonávaní ustanovení Zmluvy oddeliť systém vnútorných opatrení Spoločenstva od systému zahraničných vzťahov.“
233. Z týchto častí rozsudku z 31. marca 1971, Komisia/Rada (22/70, EU:C:1971:32), vyplýva, že „spoločné pravidlá“ tvoria predpisy sekundárneho práva, ktoré Spoločenstvo, teraz Únia, postupne zaviedli, a keď takto vykonala svoju vnútornú právomoc, musí mať paralelne výlučnú vonkajšiu právomoc, aby členské štáty nemohli prijať medzinárodné záväzky, ktoré by sa mohli dotknúť týchto spoločných pravidiel alebo pozmeniť rozsah ich pôsobnosti.
234. Šlo by šlo o porušenie odôvodnenia súvisiaceho s pravidlom výlučnej vonkajšej právomoci nachádzajúceho sa v rozsudku z 31. marca 1971, Komisia/Rada (22/70, EU:C:1971:32), ako bol potvrdený neskoršou judikatúrou Súdneho dvora (pozri najmä rozsudok z 5. novembra 2002, Komisia/Dánsko, C-467/98, EU:C:2002:625, body 77 až 80), ak by sa pôsobnosť tohto pravidla, v súčasnosti zakotveného v článku 3 ods. 2 poslednej vete ZFEÚ, rozšírila na prípad, ktorý sa tak ako v prejednávanej veci netýka predpisov sekundárneho práva prijatých Úniou v rámci výkonu vnútornej právomoci, ktorá jej bola priznaná Zmluvami, ale pravidla primárneho práva Únie prijatého autormi týchto Zmlúv.

235. Na druhej strane vzhľadom na prednosť Zmlúv o EÚ a o FEÚ pred aktmi prijatými na ich základe, je legitimita týchto aktov, vrátane dohôd uzavretých medzi Úniou a tretími štátmi, založená na uvedených Zmluvách a v dôsledku toho nemôžu mať vplyv na zmysel alebo pôsobnosť ustanovení týchto Zmlúv. Uvedené dohody sa teda nemôžu „dotknúť“ pravidiel primárneho práva Únie alebo „pozmeniť rozsah“ ich pôsobnosti v zmysle článku 3 ods. 2 ZFEÚ.
236. Uzavretie medzinárodnej dohody so Singapurskou republikou v oblasti iných než priamych zahraničných investícií nie je navyše za súčasného stavu práva Únie „ustanovené v legislatívnom akte Únie“ v zmysle tohto článku 3 ods. 2.
237. Okrem toho, ako Komisia výslovne uviedla vo svojich pripomienkach predložených Súdnemu dvoru, uzavretie takejto dohody sa nezdá byť „potrebné na to, aby Únia mohla vykonávať svoju vnútornú právomoc“ v zmysle uvedeného článku 3 ods. 2.
238. Z toho vyplýva, že Únia nemá výlučnú právomoc na uzavretie medzinárodnej dohody so Singapurskou republikou v rozsahu, v akom sa táto dohoda týka ochrany iných než priamych zahraničných investícií.
239. Naopak uzatvorenie medzinárodnej dohody týkajúcej sa takýchto investícií môže byť „potrebné na dosiahnutie jedného z cieľov stanovených zmluvami v rámci politik Únie“ v zmysle článku 216 ods. 1 ZFEÚ.
240. Predovšetkým vzhľadom na to, že voľný pohyb kapitálu a platieb medzi členskými štátmi a tretími štátmi stanovený v článku 63 ZFEÚ nemožno formálne uplatniť voči tretím štátom, uzatvorenie medzinárodných dohôd, ktoré sa podieľajú na zavedení tohto voľného pohybu na recipročnom základe, možno kvalifikovať ako potrebné na úplné dosiahnutie tohto voľného pohybu, ktorý je jedným z cieľov hlavy IV („Voľný pohyb osôb, služieb a kapitálu“) tretej časti („Vnútorné politiky a činnosti Únie“) Zmluvy o FEÚ.
241. Táto hlava IV patrí podľa článku 4 ods. 2 písm. a) ZFEÚ, ktorý sa týka vnútorného trhu, do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi.
242. Právomoc priznaná Únii článkom 216 ods. 1 ZFEÚ na uzatvorenie dohody, ktorá je „potrebn[á] na dosiahnutie jedného z cieľov stanovených zmluvami v rámci politik Únie“, je tiež delená, pretože článok 4 ods. 1 ZFEÚ stanovuje, že Únia „vykonáva spoločne právomoc s členskými štátmi vtedy, keď na ňu zmluvy prenášajú právomoc, ktorá sa nevzťahuje na oblasti uvedené v článkoch 3 a 6“, čo je prípad prejednávanej veci.
243. Z bodov 80 až 109 a 226 až 242 tohto stanoviska vyplýva, že záväzky nachádzajúce sa v oddiele A kapitoly 9 zamýšľanej dohody patria do spoločnej obchodnej politiky Únie, a teda do jej výlučnej právomoci podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ, ak sa týkajú priamych zahraničných investícií singapurských štátnych príslušníkov v Únii a naopak. Naproti tomu tieto záväzky patria do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi v zmysle článku 4 ods. 1 a 2 písm. a) ZFEÚ, ak sa týkajú iných typov investícií.
244. Z toho vyplýva, že oddiel A uvedenej kapitoly zamýšľanej dohody nemôže schváliť samotná Únia.
245. V súvislosti s týmto oddielom A treba napokon preskúmať stanovisko vyjadrené viacerými členskými štátmi v ich písomných a ústnych pripomienkach predložených Súdnemu dvoru, podľa ktorého článok 9.10 zamýšľanej dohody nemôže patriť ani do výlučnej právomoci Únie, ani do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi a v dôsledku toho musí patriť iba do právomoci samotných členských štátov.

246. Uvedený článok 9.10, nazvaný „Vzťah k iným dohodám“, je posledným ustanovením oddielu A a vo svojom odseku 1 stanovuje:

„[Dvojstranné investičné] dohody medzi členskými štátmi Únie a Singapurom... vrátane práv a povinností z nich vyplývajúcich [zanikajú] a sú nahradené touto dohodou dňom nadobudnutia platnosti tejto dohody.“

247. Skutočnosť, že Únia a Singapurská republika vložili do zamýšľanej dohody ustanovenie, z ktorého výslovne vyplýva, že dvojstranné investičné dohody medzi členskými štátmi Únie a tretími štátmi, vrátane práv a povinností z nich vyplývajúcich, zanikajú a sú nahradené touto dohodou dňom nadobudnutia platnosti tejto dohody s týmto tretím štátom na úrovni Únie, nemožno považovať za zásah do právomoci členských štátov, pretože toto ustanovenie sa týka oblasti, v ktorej má Únia výlučnú právomoc.

248. Keď Únia vyjednáva a uzatvára s tretím štátom dohodu týkajúcu sa oblasti, v ktorej získala výlučnú právomoc, nahrádza svoje členské štáty. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že od vyhlásenia rozsudku z 12. decembra 1972, *International Fruit Company a i.* (21/72 až 24/72, EU:C:1972:115, body 10 až 18), je nesporné, že Únia môže nahradiť členské štáty v ich medzinárodných záväzkoch, ak členské štáty preniesli na Úniu v jednej z jej zakladajúcich zmlúv svoje právomoci týkajúce sa týchto záväzkov a Únia vykonáva tieto právomoci.

249. Z toho vyplýva, že od 1. decembra 2009, keď nadobudla platnosť Zmluva o FEÚ, ktorá priznáva Únii výlučnú právomoc v oblasti priamych zahraničných investícií, má samotná Únia právomoc schváliť ustanovenie dohody uzatvorenej s tretím štátom, ktoré stanovuje, že záväzky týkajúce sa priamych investícií nachádzajúce sa v dvojstranných dohodách, ktoré predtým uzavreli členské štáty Únie a tento tretí štát, budú od nadobudnutia platnosti tejto dohody uzavretej Úniou nahradené touto dohodou.

250. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa článku 2 ods. 1 ZFEÚ členské štáty nemôžu prijímať právne záväzné akty v oblastiach, ktoré patria do výlučnej právomoci Únie, ak ich na to Únia nespĺnomocnila. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1219/2012 z 12. decembra 2012, ktorým sa ustanovujú prechodné opatrenia pre bilaterálne investičné dohody medzi členskými štátmi a tretími krajinami (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 40), oprávňuje členské štáty pri dodržaní prísnych podmienok uzatvárať dvojstranné dohody v oblasti priamych investícií alebo ich zachovávať v platnosti, ak neexistuje dohoda v oblasti priamych investícií medzi Úniou a týmto tretím štátom. Naopak, hneď ako takáto dohoda medzi Úniou a uvedeným tretím štátom nadobudne platnosť, toto oprávnenie zaniká.

251. V dôsledku toho argumentácia, podľa ktorej členské štáty môžu po nadobudnutí platnosti záväzkov v oblasti priamych investícií nachádzajúcich sa v dohode uzatvorenej Úniou prijať akty, ktoré rozhodnú o osude relevantných dvojstranných záväzkov nachádzajúcich sa v dvojstranných zmluvách, ktoré predtým uzatvorili s rovnakým tretím štátom, nemôže uspieť.

252. Z uvedeného vyplýva, že článok 9.10 zamýšľanej dohody patrí, tak ako aj ostatné ustanovenia oddielu A kapitoly 9 tejto dohody, do výlučnej právomoci Únie v rozsahu, v akom sa týka záväzkov v oblasti priamych zahraničných investícií nachádzajúcich sa v dvojstranných investičných zmluvách, uzatvorených medzi členskými štátmi a Singapurskou republikou.

253. Keďže z prílohy 9-D zamýšľanej dohody vyplýva, že viaceré členské štáty uzatvorili dvojstrannú investičnú dohodu so Singapurskou republikou pred ich prístupom k Únii, je potrebné spresniť, že vyššie uvedený záver neodporuje článku 351 ZFEÚ, podľa ktorého „ustanovenia zmlúv neovplyvnia práva a povinnosti vyplývajúce z dohôd uzavretých pred 1. januárom 1958 alebo pre prístupujúce štáty pred dňom ich prístupu medzi jedným alebo viacerými členskými štátmi na jednej strane a jedným alebo viacerými tretími krajinami na strane druhej“.

254. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že článok 351 ZFEÚ má za cieľ umožniť členským štátom dodržiavať práva tretích štátov, ktoré im v súlade s medzinárodným právom plynú z týchto predchádzajúcich dohôd (pozri v súvislosti s článkami 234 EHS a 307 ES, ktorých znenie bolo v podstate prebraté do článku 351 ZFEÚ, rozsudky zo 14. októbra 1980, *Burgoa*, 812/79, EU:C:1980:231, bod 8; zo 4. júla 2000, *Komisia/Portugalsko*, C-84/98, EU:C:2000:359, bod 53, a z 3. marca 2009, *Komisia/Rakúsko*, C-205/06, EU:C:2009:118, bod 33). V prejednávanom prípade však nie je vhodné umožniť členským štátom dodržiavať práva, ktoré by si Singapurská republika priala na základe týchto dvojstranných zmlúv využívať. Z článku 9.10 zamýšľanej dohody vyplýva, že tento tretí štát vyjadril svoje želanie, aby uvedené dvojstranné dohody zanikli odo dňa nadobudnutia platnosti uvedenej dohody.
255. Hoci zo všetkých skutočností uvedených vyššie vyplýva, že Únia nahradila členské štáty v súvislosti s medzinárodnými záväzkami prijatými v oblastiach, ktoré tak ako priame zahraničné investície patria do jej výlučnej právomoci, nič to nemení na tom, že podľa znenia oddielu A kapitoly 9 zamýšľanej dohody predloženej Súdnemu dvoru v rámci tohto konania o stanovisku sa článok 9.10 tejto dohody týka tiež záväzkov, ktoré sa v dvojstranných investičných dohodách uzatvorených medzi členskými štátmi a Singapurskou republikou môžu týkať iných než priamych investícií.
256. Na základe všetkých dôvodov uvedených v bodoch 245 až 255 tohto stanoviska argumentácia, že ustanovenie, akým je článok 9.10 zamýšľanej dohody, sa nemôže nachádzať v dohode uzatvorenej Úniou, pretože patrí do právomoci samotných členských štátov, nemôže uspieť. Právomoc Únie schváliť tento článok 9.10 má rovnakú povahu ako právomoc uvedená v bode 243 tohto stanoviska, pokiaľ ide o schválenie ostatných ustanovení oddielu A kapitoly 9 tejto dohody.

O právomoci schváliť inštitucionálne ustanovenia zamýšľanej dohody

Výmena informácií, oznamovanie, overovanie, spolupráca, mediácia a rozhodovacia právomoc

257. Zamýšľaná dohoda obsahuje rôzne záväzky a postupy týkajúce sa výmeny informácií, oznamovania, overovania, spolupráce a mediácie, ako aj rozhodovacej právomoci. Vytvára osobitný právny rámec vytvorený z Výboru pre obchod a štyroch osobitných výborov, a to Výboru pre obchod s tovarom, Výboru pre sanitárne a fyto-sanitárne opatrenia, Výboru pre clá a Výboru pre obchod so službami, investície a [verejnú] obstarávanie. Zriadenie tohto Výboru pre obchod a uvedených osobitných výborov je stanovené v článkoch 17.1 a 17.2 tejto dohody.
258. Kapitola 2 tejto dohody týkajúca sa obchodu s tovarom zaväzuje vo svojom článku 2.11 každú zmluvnú stranu oznamovať svoje vývozné licenčné postupy Výboru pre obchod s tovarom a určuje spôsob, akým má odpovedať na žiadosti o informácie druhej zmluvnej strany týkajúce sa dovozných a vývozných licenčných postupov.
259. Okrem toho podľa článkov 2.13 a 2.15 tejto dohody tento osobitný výbor zasadá na žiadosť niektorej zmluvnej strany alebo na žiadosť Výboru pre obchod, monitoruje vykonávanie tejto kapitoly a môže rozhodnúť o zmene príloh tejto dohody.
260. Kapitola 3 zamýšľanej dohody, ktorá sa týka opatrení v oblasti obchodu, v článkoch 3.2, 3.7 a 3.11 tejto dohody stanovuje procesné pravidlá prijatia antidumpingových opatrení, kompenzačných opatrení a ochranných opatrení. Články 3.12 a 3.13 tejto dohody ukladajú v súvislosti s uplatnením takýchto opatrení povinnosť konzultácií.

261. Kapitola 4 zamýšľanej dohody, ktorá sa týka technických prekážok obchodu, vo svojich článkoch 4.4 až 4.11 upravuje výmenu informácií a spoluprácu v oblasti noriem a posudzovania zhody na účely zjednodušenia prístupu na trh. Okrem toho článok 4.12 tejto dohody stanovuje, že zmluvné strany môžu na základe rozhodnutia Výboru pre obchod s tovarom prijať vykonávacie opatrenia na účely tejto kapitoly 4.
262. Kapitola 5 zamýšľanej dohody, ktorá sa týka sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení vo svojich článkoch 5.8 a 5.9 stanovuje postup, akým môže zmluvná strana, ktorá dováža tovar z druhej zmluvnej strany, vykonať overovacie návštevy vo vyvážajúcej zmluvnej strane alebo od nej požadovať informácie.
263. Okrem toho článok 5.10 tejto dohody zavádza pravidlá spolupráce a uznávania v súvislosti s určením oblastí, ktoré odrážajú zdravie zvierat a rastlín, ktoré sa v nich nachádzajú. Toto ustanovenie opisuje úlohy, ktoré v tejto súvislosti prináležia Výboru pre sanitárne a fyto-sanitárne opatrenia. Ďalšie úlohy tohto výboru sú vymenované v článkoch 5.15 a 5.16 uvedenej dohody.
264. Články 5.11 a 5.12 zamýšľanej dohody stanovujú povinnosť výmeny informácií a oznamovania.
265. Kapitola 6 zamýšľanej dohody, ktorá sa týka ciel a uľahčenia obchodu, ukladá zmluvným stranám vo svojich článkoch 6.3, 6.4 a 6.11 povinnosť dohliadať na to, aby ich orgány spolupracovali a vymieňali si informácie, najmä pokiaľ ide o určenie colnej hodnoty. V článku 6.17 tejto dohody navyše uvádza úlohy Výboru pre clá a oprávňuje zmluvné strany, aby v rámci tohto výboru prijali určité rozhodnutia.
266. Článok 7.7 zamýšľanej dohody stanovuje spoluprácu v rámci kapitoly 7 v časti týkajúcej sa výroby energie z obnoviteľných zdrojov a možnosť Výboru pre obchod prijať rozhodnutia o vykonávacích opatreniach.
267. Kapitola 8 tejto dohody, ktorá sa týka služieb, usadenia sa a elektronického obchodu, vo svojom článku 8.16 stanovuje, že príslušné orgány Únie a Singapuru vypracujú spoločné odporúčanie v súvislosti so vzájomným uznávaním odborných kvalifikácií a doručia ho Výboru pre obchod so službami, investície a [verejné] obstarávanie. Táto kapitola stanovuje tiež spoluprácu v oblasti telekomunikácií (článok 8.48) a elektronického obchodu (článok 8.61).
268. Článok 9.4 ods. 3 zamýšľanej dohody stanovuje, že zmluvné strany sa môžu na základe rozhodnutia Výboru pre obchod dohodnúť, že aj iné zaobchádzania, než sú uvedené v odseku 2, môžu predstavovať porušenie povinnosti poskytnúť investíciám, na ktoré sa vzťahuje kapitola 9 tejto dohody, spravodlivé a nestranné zaobchádzanie.
269. Články 10.18 až 10.20 zamýšľanej dohody upravujú konzultácie, ktoré môžu prebiehať vo Výbore pre obchod so službami, investície a [verejné] obstarávanie a rozhodnutia, ktoré môže tento výbor prijať, pokiaľ ide o oblasť verejného obstarávania, upravenú v kapitole 10.
270. Kapitola 11 tejto dohody, ktorá sa týka duševného vlastníctva, vo svojom článku 11.8 zakotvuje spoluprácu medzi kolektívnymi správcami autorských práv. V článku 11.23 zamýšľanej dohody navyše priznáva Výboru pre obchod rozhodovaciu právomoc a v článkoch 11.51 a 11.52 tejto dohody ukladá zmluvným stranám povinnosť výmeny informácií.
271. Kapitola 12 zamýšľanej dohody o hospodárskej súťaži a súvisiacich záležitostiach stanovuje spoluprácu v oblasti presadzovania práva zmluvných strán (článok 12.11) a povinnosť konzultácie na žiadosť jednej zo zmluvných strán (článok 12.13).
272. Článok 13.15 zamýšľanej dohody zavádza povinnosť zmluvných strán určiť úrad, ktorý bude slúžiť ako kontaktné miesto pre druhú zmluvnú stranu na účely vykonávania kapitoly 13 týkajúcej sa obchodu a trvalo udržateľného rozvoja. Stanovuje tiež vytvorenie Rady pre obchod a trvalo udržateľný rozvoj na účely kontroly vykonávania tejto kapitoly. Článok 13.16 tejto dohody spresňuje úlohy, ktoré tieto

kontaktné miesta a táto Rada plnia v prípade sporu medzi zmluvnými stranami v súvislosti s otázkou, ktorá patrí do tejto kapitoly. Článok 13.17 tejto kapitoly dopĺňa, že ak uvedená Rada nevyrieši takýto spor uspokojivým spôsobom, musí ho preskúmať skupina expertov. Tento článok stanovuje tiež procesné postupy takéhoto preskúmania.

273. Ďalšie ustanovenia kapitoly 13 zamýšľanej dohody stanovujú celý rad spôsobov spolupráce a výmeny informácií v oblasti sociálnej ochrany pracovníkov (článok 13.4) a ochrany životného prostredia (články 13.7 a 13.10).
274. Článok 16 zamýšľanej dohody stanovuje mediačný mechanizmus medzi zmluvnými stranami. Podľa článku 13.16 tejto dohody sa uvedený mechanizmus nevzťahuje na kapitolu 13 tejto dohody. Uvedená kapitola 16 zmluvným stranám umožňuje hľadať v prípade rozdielných názorov na kapitoly 2 až 12 zamýšľanej dohody vzájomne uspokojujúce riešenia.
275. Ustanovenia a mechanizmy opísané v bodoch 257 až 274 tohto stanoviska slúžia na zabezpečenie účinnosti hmotnoprávných ustanovení zamýšľanej dohody, predovšetkým prostredníctvom zavedenia organickej štruktúry, spôsobov spolupráce, povinnej výmeny informácií, ako aj určitých rozhodovacích právomocí.
276. Súdny dvor už mal príležitosť uviesť, že právomoc Únie dohodnúť medzinárodné záväzky zahŕňa právomoc doplniť tieto záväzky inštitucionálnymi ustanoveniami. Prítomnosť takýchto ustanovení v dohode nemá vplyv na právomoc uzavrieť túto dohodu. Tieto ustanovenia majú totiž pomocný charakter, a teda patria do tej istej právomoci ako hmotnoprávne ustanovenia, ktoré dopĺňajú [pozri v tomto zmysle najmä stanovisko 1/76 (Dohoda o zriadení európskeho fondu na likvidáciu plavidiel vnútrozemskej vodnej dopravy), z 26. apríla 1977, EU:C:1977:63, bod 5; stanovisko 1/78 (Medzinárodná dohoda o prírodnom kaučuku), zo 4. októbra 1979, EU:C:1979:224, bod 56, ako aj rozsudok z 22. októbra 2013, Komisia/Rada, C-137/12, EU:C:2013:675, body 70 a 71].
277. Keďže z tohto stanoviska vyplýva, že všetky hmotnoprávne ustanovenia nachádzajúce sa v kapitolách 2 až 8 a 10 až 13 zamýšľanej dohody patria do výlučnej právomoci Únie, ustanovenia uvedené v bodoch 258 až 267 a 269 až 273 tohto stanoviska patria z dôvodov vysvetlených v predchádzajúcom bode tohto stanoviska tiež do tejto právomoci. To isté platí aj v prípade kapitoly 17 zamýšľanej dohody v rozsahu, v akom sa týka Výboru pre obchod s tovarom, Výboru pre sanitárne a fytosanitárne opatrenia a Výboru pre clá.
278. Článok 9.4 ods. 3 zamýšľanej dohody spomenutý v bode 268 tohto stanoviska patrí do oddielu A kapitoly 9 tejto dohody, a preto sa naň vzťahujú závery uvedené v bodoch 243 a 244 tohto stanoviska.
279. Kapitola 16 zamýšľanej dohody týkajúca sa mediačného mechanizmu, rovnako ako inštitucionálne a záverečné ustanovenia, ktoré sa netýkajú Výboru pre obchod s tovarom, Výboru pre sanitárne a fytosanitárne opatrenia a Výboru pre clá a nachádzajú sa v kapitole 17 tejto dohody, sa týkajú okrem iného ustanovení oddielu A kapitoly 9 tejto dohody, a teda nemôžu byť z dôvodov uvedených v bodoch 243 a 244 tohto stanoviska prijaté samotnou Úniou. To isté platí aj v prípade kapitoly 1 zamýšľanej dohody, pretože táto kapitola uvádza predmet a ciele tejto dohody ako celok, a teda sa týka aj oddielu A kapitoly 9 tejto dohody.

Transparentnosť

280. Kapitola 14 zamýšľanej dohody, nazvaná „Transparentnosť“, stanovuje pravidlá, ktoré sa uplatňujú na oblasti upravené v ostatných kapitolách tejto dohody, s výnimkou osobitných ustanovení týkajúcich sa transparentnosti stanovených v týchto kapitolách.

281. Prostredníctvom záväzkov nachádzajúcich sa v tejto kapitole zmluvné strany v prvom rade zabezpečujú, že každé všeobecne záväzné opatrenie, ktoré môže mať vplyv na akúkoľvek záležitosť, na ktorú sa vzťahuje táto dohoda, bude jasné a jednoducho dostupné a bude existovať dostatočne dlhý čas medzi uverejnením a nadobudnutím účinnosti takéhoto opatrenia (článok 14.3). Ďalej sa zaväzujú vytvoriť kontaktné miesta a poskytnúť odpovede na určité typy žiadostí o informácie, aby sa uľahčila komunikácia o akejkoľvek záležitosti, na ktorú sa vzťahuje táto dohoda (článok 14.4). A napokon tieto zmluvné strany zabezpečia, že každé konanie vedené v rámci uvedenej dohody týkajúce sa záujmov osôb, tovaru alebo služby druhej zmluvnej strany bude v súlade so zásadou riadnej správy vecí verejných a môže byť proti nemu podaná žaloba na neustrannom a nezávislom súde (články 14.5 až 14.7).
282. Tieto záväzky sa vzťahujú na opatrenia, ktoré zmluvné strany prijímú v oblastiach, ktorých sa týkajú kapitoly 2 až 13 zamýšľanej dohody. Pravidlá transparentnosti, ktoré ich dopĺňajú, slúžia na zabezpečenie účinnosti hmotnoprávnych ustanovení týchto kapitol. Tieto ustanovenia majú teda pomocný charakter a patria do tej istej právomoci ako uvedené hmotnoprávne ustanovenia. Keďže tieto hmotnoprávne ustanovenia patria v rozsahu uvedenom v bode 243 tohto stanoviska do právomoci, o ktorú sa Únia delí s členskými štátmi, kapitolu 14 zamýšľanej dohody nemôže schváliť samotná Únia.
283. Naopak, osobitné pravidlá v oblasti transparentnosti, ktoré sa týkajú niektorej z kapitol 2 až 8 a 10 až 13 zamýšľanej dohody, ako sú pravidlá nachádzajúce sa v článkoch 4.8, 6.15, 8.17, 8.45, 12.9 a 13.3 tejto dohody, patria do výlučnej právomoci Únie.
284. V súvislosti s tvrdením niektorých členských štátov, že uvedené pravidlá transparentnosti, ktoré ukladajú orgánom Únie, vrátane orgánov členských štátov, povinnosť rešpektovať zásady riadnej správy vecí verejných a účinnej súdnej ochrany, patria do právomoci, ktorá prináleží samotným členským štátom v oblasti správneho a súdneho konania, stačí uviesť, že pravidlá uvedené v kapitole 14 zamýšľanej dohody a ustanoveniach uvedených v predchádzajúcom bode tohto stanoviska neobsahujú nijaký záväzok týkajúci sa správnej alebo súdnej organizácie členských štátov, ale odrážajú skutočnosť, že tak Únia, ako aj členské štáty musia pri uplatňovaní tejto dohody dodržiavať všeobecné zásady a základné práva Únie, ako sú riadna správa vecí verejných a účinná súdna ochrana. Túto kapitolu 14 nemožno preto považovať za zásah do právomocí, ktoré patria len samotným členským štátom.

Urovnávanie sporov

– Urovnávanie sporov medzi investorom a štátom

285. Ako vyplýva z článku 9.11 ods. 1 zamýšľanej dohody, oddiel B kapitoly 9 upravuje režim urovnávania „sporov medzi [štátnym príslušníkom] jednej zmluvnej strany a druhou zmluvnou stranou týkajúcich sa zaobchádzania, ktoré údajne porušuje ustanovenia oddielu A (Ochrana investícií), pričom toto porušenie údajne spôsobuje stratu alebo škodu [tomuto] navrhovateľovi alebo jeho miestne usadenej spoločnosti“.
286. Z článku 9.11 ods. 2 písm. a) a e) tejto dohody vyplýva, že nielen Únia, ale aj členské štáty Únie môžu byť stranou týchto sporov v postavení odporcu, a to buď ak sú ako odporca určené Úniou podľa článku 9.15 ods. 2 uvedenej dohody, alebo sú ním priamo na základe článku 9.15 ods. 3 tej istej dohody.
287. Ak spor nemožno vyriešiť zmierom alebo prostredníctvom konzultácií podľa článku 9.12 alebo článku 9.13 zamýšľanej dohody, dotknutý investor môže v súlade s článkom 9.15 tejto dohody oznámiť svoj zámer začať rozhodcovské konanie. Článok 9.16 ods. 1 tej istej dohody stanovuje, že najskôr po uplynutí troch mesiacov odo dňa tohto oznámenia môže tento investor „začať konanie v rámci jedného z mechanizmov na urovnávanie sporov“, ktoré vymenúva.

288. Článok 9.16 ods. 2 zamýšľanej dohody spresňuje, že odsek 1 rovnakého článku „predstavuje súhlas odporcu s uplatnením nároku v rámci rozhodcovského konania“.
289. Článok 9.17 tejto dohody vymenúva všetky podmienky, ktoré treba splniť, aby mohol byť spor prejednaný v rámci rozhodcovského konania. Podľa odseku 1 písm. f) tohto článku jednou z týchto podmienok je, že navrhovateľ „vezme späť akýkoľvek návrh podaný [vnútroštátnemu súdu], o ktorom prebieha konanie, týkajúci sa toho istého zaobchádzania, ktoré údajne porušuje ustanovenia oddielu A (Ochrana investícií)“.
290. Bez toho, aby bol dotknutý bod 30 tohto stanoviska, sa má Súdny dvor vyjadriť k povahe právomoci na vytvorenie takéhoto režimu urovnávania sporov. Hoci je v tejto súvislosti nesporné, že z článku 9.17 zamýšľanej dohody vyplýva, že nie je vylúčené, aby bol spor medzi singapurským investorom a členským štátom podaný na súd uvedeného členského štátu, platí, že ide len o možnosť v rámci voľnej úvahy investora, ktorý podáva návrh.
291. Tento investor sa môže rozhodnúť podľa článku 9.16 tejto dohody, či podá návrh na riešenie uvedeného sporu v rozhodcovskom konaní bez toho, aby uvedený členský štát mohol proti tomu namietať, pretože jeho súhlas sa považuje za udelený podľa článku 9.16 ods. 2 uvedenej dohody.
292. Takýto režim, ktorý vyníma spory zo súdnej právomoci členských štátov, nemôže mať v zmysle judikatúry pripomenutej v bode 276 tohto stanoviska len pomocný charakter, a teda nemôže byť zavedený bez súhlasu členských štátov.
293. Z toho vyplýva, že schválenie oddielu B kapitoly 9 zamýšľanej dohody nepatrí do výlučnej právomoci Únie, ale do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi.

– Urovnávanie sporov medzi zmluvnými stranami

294. Cieľom kapitoly 15 zamýšľanej dohody je predchádzať sporom, ku ktorým by mohlo dôjsť medzi zmluvnými stranami, a urovnávať ich. Podľa článku 15.2 zamýšľanej dohody sa táto kapitola použije „v prípade akýchkoľvek nezhôd v súvislosti s výkladom a uplatňovaním ustanovení tejto dohody, ak nie je výslovne stanovené inak“.
295. Ako bolo uvedené v bode 154 tohto stanoviska, režim urovnávania sporov stanovený v kapitole 15 zamýšľanej dohody sa neuplatňuje na kapitolu 13 tejto dohody. Naopak, tento režim sa môže uplatňovať medzi zmluvnými stranami na vyriešenie sporov týkajúcich sa najmä výkladu a uplatnenia hmotnoprávných ustanovení v kapitolách 2 až 12 zamýšľanej dohody.
296. Článok 15.4 zamýšľanej dohody stanovuje, že ak sa zmluvným stranám nepodarí vyriešiť ich spor prostredníctvom konzultácií, sťažujúca sa zmluvná strana môže požiadať o zriadenie rozhodcovského tribunálu. Podľa článku 15.19 tejto dohody je rozhodnutie rozhodcovského tribunálu pre zmluvné strany záväzné.
297. Článok 15.21 zamýšľanej dohody spresňuje, že zmluvná strana môže neuplatniť tento režim urovnávania sporov a podať namiesto toho návrh na konanie v rámci Svetovej obchodnej organizácie (WTO), ak však bolo začaté konanie podľa jedného z týchto dvoch disponibilných režimov urovnávania sporov, nie je možné začať konanie týkajúce sa toho istého predmetu sporu podľa iného režimu urovnávania sporov.
298. V súvislosti s právomocou Únie schváliť túto kapitolu 15 treba najskôr pripomenúť, že právomoc Únie v oblasti medzinárodných vzťahov a jej spôsobilosť uzatvárať medzinárodné dohody nevyhnutne obsahuje možnosť podriaďiť sa rozhodnutiam súdu, ktorý je na základe takýchto dohôd vytvorený alebo určený na výklad a uplatňovanie týchto ustanovení [stanovisko 1/91 (Dohoda o EHP – I), zo

14. decembra 1991, EU:C:1991:490, body 40 a 70; stanovisko 1/09 (Dohoda o vytvorení jednotného systému riešenia patentových sporov), z 8. marca 2011, EU:C:2011:123, bod 74, a stanovisko 2/13 (Pristúpenie Únie k EDĽP), z 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, bod 182].

299. Právomoc Únie uzatvárať medzinárodné dohody zahŕňa tak isto možnosť podriaďiť sa rozhodnutiam orgánu, ktorý, hoci formálne nie je súdnym orgánom, v zásade plní funkciu súdu, akým je orgán na urovnávanie sporov vytvorený v rámci Dohody o založení WTO.
300. Ako už bolo uvedené v bode 30 tohto stanoviska a pripomenuté v jeho bode 290, uvedené konanie sa netýka otázky, či sú ustanovenia zamýšľanej dohody v súlade s právom Únie.
301. Preto na rozdiel od stanovísk citovaných v bode 298 tohto stanoviska netreba preskúmať, či režim urovnávania sporov stanovený v kapitole 15 zamýšľanej dohody spĺňa kritériá stanovené v týchto ďalších stanoviskách, a to predovšetkým kritérium týkajúce sa dodržania zásady autonómie práva Únie.
302. Keďže kapitola 15 tejto dohody sa týka sporov medzi Úniou a Singapurskou republikou o výklad a uplatňovanie uvedenej dohody, toto stanovisko sa netýka ani otázky právomoci Súdneho dvora v súvislosti s urovnávaním sporov v rámci Únie týkajúcich sa výkladu práva Únie [pozri v súvislosti s touto právomocou najmä rozsudok z 30. mája 2006, Komisia/Írsko (zariadenie MOX), C-459/03, EU:C:2006:345, bod 132, a stanovisko 1/09 (Dohoda o vytvorení jednotného systému riešenia patentových sporov), z 8. marca 2011, EU:C:2011:123, bod 78].
303. V rámci tohto konania stačí konštatovať, že režim urovnávania sporov stanovený v tejto kapitole je súčasťou inštitucionálneho rámca hmotnoprávných ustanovení zamýšľanej dohody. Keďže tento režim sa týka sporov medzi Úniou a Singapurskou republikou, nemôže, na rozdiel od režimu urovnávania sporov medzi investormi a štátmi, ktorý je stanovený v oddiele B kapitoly 9 zamýšľanej dohody, vyňať spory z právomoci súdov členských štátov alebo Únie. Za týchto podmienok sa uplatňuje pravidlo judikatúry pripomenuté v bode 276 tohto stanoviska.
304. Spory upravené touto kapitolou 15 sa môžu okrem iného týkať ustanovení oddielu A kapitoly 9 zamýšľanej dohody. Preto z rovnakých dôvodov, ako boli uvedené v bodoch 243 a 244 tohto stanoviska, nemôže byť uvedená kapitola 15 schválená samotnou Úniou.

Odpoveď na žiadosť o stanovisko

305. Zo všetkých vyššie uvedených úvah vyplýva, že zamýšľaná dohoda patrí do výlučnej právomoci Únie s výnimkou nasledujúcich ustanovení, ktoré patria do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi:
- ustanovenia oddielu A (Ochrana investícií) kapitoly 9 (Investície) tejto dohody v rozsahu, v akom sa týkajú iných než priamych investícií medzi Úniou a Singapurskou republikou,
 - ustanovenia oddielu B (Urovnávanie sporov medzi investorom a štátom) tejto kapitoly 9 a
 - ustanovenia kapitoly 1 (Ciele a všeobecné vymedzenie pojmov), kapitoly 14 (Transparentnosť), kapitoly 15 (Urovnávanie sporov medzi zmluvnými stranami), kapitoly 16 (Mediačný mechanizmus) a kapitoly 17 (Inštitucionálne, všeobecné a záverečné ustanovenia) uvedenej dohody v rozsahu, v akom sa týkajú ustanovení uvedenej kapitoly 9, ak tieto ustanovenia patria do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi.

V dôsledku toho Súdny dvor (plénum) vydal nasledujúce stanovisko:

Dohoda o voľnom obchode medzi Európskou úniou a Singapurskou republikou patrí do výlučnej právomoci Únie, s výnimkou nasledujúcich ustanovení, ktoré patria do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi:

- ustanovenia oddielu A (Ochrana investícií) kapitoly 9 (Investície) tejto dohody v rozsahu, v akom sa týkajú iných než priamych investícií medzi Úniou a Singapurskou republikou,
- ustanovenia oddielu B (Urovnávanie sporov medzi investorom a štátom) tejto kapitoly 9 a
- ustanovenia kapitoly 1 (Ciele a všeobecné vymedzenie pojmov), kapitoly 14 (Transparentnosť), kapitoly 15 (Urovnávanie sporov medzi zmluvnými stranami), kapitoly 16 (Mediačný mechanizmus) a kapitoly 17 (Inštitucionálne, všeobecné a záverečné ustanovenia) uvedenej dohody v rozsahu, v akom sa týkajú ustanovení uvedenej kapitoly 9, ak tieto ustanovenia patria do delenej právomoci medzi Úniou a členskými štátmi.

Lenaerts Tizzano Silva de Lapuerta

Ilešič Bay Larsen von Danwitz

Da Cruz Vilaça Juhász Berger

Prechal Vilaras Regan

Rosas Borg Barthet Malenovský

Bonichot Arabadžiev Toader

Šváby Jarašiūnas Fernlund

Vajda Biltgen Jürimäe

Lycourgos

Stanovisko bolo vyhlásené na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 16. mája 2017.

Tajomník Predseda

A. Calot Escobar K. Lenaerts